

DOTEKY

69
2011

LORM

SPOLČNOST PRO HLUCHOSLEPÉ
SOCIETY FOR THE DEAFBLIND

BULLETIN LORMU – ZIMA

VERŠE • SLOVO ŠÉFREDAKTORA • ZPRÁVY Z LORMU •
NAD DOPISY ČTENÁŘŮ • ROZHOVOR • PRÁVNÍ PORADNA
• ZDRAVÍ • HAF • INFORMACE • OSOBNOSTI ZE SVĚTA
HLUCHOSLEPÝCH • ZE SVĚTA • SPOLEČENSKÁ KRONIKA •
ZÁLIBY • VZKAZY MOUDRÝCH • RECEPTY

5 • MALÉ ZAMYŠLENÍ NAD VZNIKEM LORMU

22 • A NEVIDĚL JSEM DEN... KUDY SE PUTUJE ZA MEDAILEMI

32 • KEARNS-SAYREŮV SYNDROM

41 • HLUCHOSLEPÁ NORKA BERIT ØIEOVÁ UBĚHLA
NEWYORSKÝ MARATÓN

VERŠE - Přátelství	3
SLOVO ŠÉFREDAKTORA	4
ZPRÁVY Z LORMU	5
Malé zamyšlení nad vznikem LORMu	5
Gratulace k narozeninám	8
„Taktilka“ zase trochu jinak	9
Okénko do Liberce	10
Okénko do podzimního Brna	12
NAD DOPISY ČTENÁŘŮ	14
Hledání společného jazyka v rytmu aneb africké bubnování v Kunčicích (14) – Doteky Spálených sušenek (16) – Pohádkový zámek (18) – Překvapení v Rožmitále pod Třemšínem (18) – Návštěva Muzea loutek v Brně (20) – Na konferenci v Liberci (21)	
ROZHOVOR	22
A neviděl jsem den...	22
Kudy se putuje za medailemi	27
PRÁVNÍ PORADNA	
Návrh zákona o poskytování dávek pro OZP	30
ZDRAVÍ	
Příčiny hluchoslepoty: Kearns-Sayreův syndrom	32
HAF	
Knírač je učenlivý a oddaný společník	34
INFORMACE	
Sluchadla – 2. část	36
OSOBNOSTI ZE SVĚTA HLUCHOSLEPÝCH	
Alexandr Meshcheryakov (1923–1974)	40
ZE SVĚTA	
Hluchoslepá Norka Berit Øieová uběhla newyorský maratón	41
SPOLEČENSKÁ KRONIKA	44
ZÁLIBY	45
LÉČIVÉ A AROMATICKÉ BYLINY	
Co je to maracuja?	45
Z LITERÁRNÍ ČINNOSTI HLUCHOSLEPÝCH LORMÁKŮ	
Majda – fenečka z psího útulku	47
Dárek z lásky	48
VZKAZY MOUDRÝCH	49
RECEPTY	50

*Jste-li okouzleni krásou barev, zvuků,
neděkujte tomu štěstí přede mnou,
raději podejte mi bez rozpaků ruku,
abych šla s vámi a ne za stěnou.*

VERŠE

Přátelství

Bloudím ulicemi, všude je plno lidí
a přece si připadám tak sama.
Někdo mi tady chybí,
někdo, kdo radost dává.

Copak hledám v ulicích a v lidech
soutit, ochotu, cit?
Má touha letí na ptačích křídlech
tam, kde je slunka třpyt.

Tam je ta věčná touha věků,
ta touha člověka po člověku.
A já hledám ten lidský cit,
to teplo lidské dlaně.

Může mi někdo prozradit
kde je, na které straně?
Říkají, že přátelství je jen slovo...
Co vybrat si mám z toho?

Čemu věřím, to vyberu si ráda,
není to jen slovo, co se dává,
je to mnohem víc –
drobných radostí na tisíc.

Bloudím ulicemi a už vím a znám,
že člověk nemůže a nechce být sám.
Po křídlech ptačích vzkazují,
že život a lidi milují!

Pavla Sykáčková

SLOVO ŠÉFREDAKTORA

Milí čtenáři!

Ani jsme se nenadáli a další rok se nezadržitelně chýlí ke svému konci. Rok 2011 byl pro všechny hluchoslepé v českých zemích velmi významný, neboť uplynulo 20 let od doby, kdy vzniklo občanské sdružení LORM – Společnost pro hluchoslepé. Došlo k tomu dne 5. listopadu 1991, kdy jej po nelehkém, ale úspěšném boji přípravného výboru, vedeného PhDr. Zdeňkem Šarbachem, zaregistrovalo Ministerstvo vnitra. Nyní se s Vámi chci podělit o vzpomínky na začátky našeho sdružení, jelikož považuji za vhodné je uvést do tohoto úvodníku. Historicky první pobytovou akcí pro dospělé hluchoslepé osoby se stal v posledním listopadovém týdnu roku 1992 poradenský a rehabilitační kurz, který se uskutečnil v Hodoníně u Kunštátu. Tento průkopnický pobyt byl zaměřen na pomoc hluchoslepým lidem a jejich rodinným příslušníkům formou vzájemného poznávání. Zde se kladl velký důraz na výuku prostorové orientace a samostatného pohybu, dále se hluchoslepi účastníci seznámili (někteří poprvé v životě!) s Braillovým písmem, kterému jsem se rovněž naučil. Na kurz v Hodoníně u Kunštátu navazovaly další dva pobyty, a to v červnu 1993 v Berouně a v říjnu téhož roku na šumavském Zadově. Hlavním záměrem těchto akcí bylo znovuzavedení a úpravy české verze Lormovy dotekové abecedy. Iniciátory úprav této dorozumívací techniky byli PhDr. Jan Jakeš, tehdejší předseda LORMu a předkladatel návrhu, dále ing. Jaroslav Kolář a já s maminkou Jaroslavou Sedláčkovou. Spolu se všemi přítomnými hluchoslepými účastníky jsme vycházeli z verzí vypracovaných ve třicátých letech minulého století Aquinou Annou Sedláčkovou z ústavu pro nevidomé v Praze

na Hradčanech a Antonínem Špičkou, ředitelem brněnského Zemského ústavu pro výchovu nevidomých.

V tomto zimním čísle si přečtete i další zprávy věnované jubileu LORMu. Z jeho pestrého obsahu bych dále chtěl upozornit čtenáře mimo jiné na nevšední rozhovor s Milanem Koklarem, sedminásobným vítězem zářijové Lormolympiády ve Vyškově. Do rubriky HAF jsou zařazeny informace o knírači, známém a osvědčeném psím pomocníkovi, využívaném hlavně pro staré a handicapované osoby. V období Vánoc se na svátečním stole v poslední době stále častěji objevují i téměř neznámé druhy cizokrajného ovoce. V oblíbeném seriálu o léčivých a aromatických bylinách se tentokrát dočtete o plodech, v našich obchodech prodávaných pod jménem maracuja, což je ovoce pocházející většinou z Jižní Ameriky.

Krásné vánoční svátky a do nového roku 2012 hlavně hodně optimismu i dobré pohody, dále jen šťastné náhody, žádné nehody, legrační příhody a další životní výhody, samozřejmě také dobré počtení, případně příjemný poslech na CD-ROMu upřímně přeje Váš

Zdeněk Sedláček

ZPRÁVY Z LORMU

Malé zamyšlení nad vznikem LORMu

O samostatné organizaci pro osoby s duálním postižením zraku a sluchu se začalo uvažovat již koncem 80. let, k realizaci této myšlenky mohlo však dojít až po listopadu 1989.

Do té doby hluchoslepí lidé povětšinou nebyli organizováni, někteří s lehčím stupněm postižení zraku a sluchu byli členy některé ze základních organizací Svazu invalidů v ČR, který jako jediný do té doby oficiálně zastupoval a sdružoval zdravotně postižené občany.

Teprve po listopadu 1989 došlo ke vzniku mnoha samostatných občanských sdružení specifických skupin zdravotně postižených, z nichž řada se vydělila z SI v ČR.

Vzhledem k tomu, že někteří lidé se zrakovým a sluchovým postižením byli členy nově se tvořících samostatných svazů sluchově či zrakově postižených, začali někteří pracovníci bývalého Svazu invalidů v roce 1991 iniciovat vznik samostatné organizace, která by sdružovala a aktivizovala hluchoslepe občany, hájila jejich práva a zájmy a současně je také zastupovala na veřejnosti i v zahraničí.

K této myšlence vedl především fakt, že velmi složitou a veřejnosti málo známou problematikou osob s duálním smyslovým postižením se v ČR zabývá málo odborníků, není dostatečně prezentována v běžném ani odborném tisku nebo jiných médiích, málo se jí zabývají příslušné vysoké školy, neexistují speciální instituce ani zařízení, která by zohledňovala specifika tohoto těžkého zdravotního postižení. Při srovnání rozvoje péče a aktivit samotných takto postižených osob např. v západní Evropě vycházela situace pro Českou republiku nepřilíš lichotivě.

Řada lidí s těžkým duálním postižením zraku a sluchu také žila v různých typech sociálních zařízení (např. pro zrakově postižené Palata v Praze, Chrlice u Brna a řada dalších). Většinou se jim ale nedostávalo potřebné specifické péče, kterou jejich zdravotní postižení vyžadovalo. U mladších osob zůstávala také otázka, zda jejich umístění v zařízeních sociální péče, kde převažovali obyvatelé staršího věku, není pro ně neadekvátní a zda by pro ně nebylo lépe vytvořit potřebné podmínky buď pro návrat do rodiny nebo pro samostatný život. Tato myšlenka také patřila do sféry nově se rodící organizace pro hluchoslepe.

V říjnu 1991 byla z podnětu pana Jaroslava Paura, tehdejšího vedoucího pracovníka Svazu sluchově postižených, svolána první schůzka lidí, kteří se v té době zajímali z titulu své profese o problematiku hluchoslepých osob. Byli to PhDr. Zdeněk Šarbach, PhDr. Josef Cerha, doc. PhDr. Ján Jesenský, Mgr. Jaroslava Jesenská, Jaroslav Paur, Jaroslava Gabrielová, PhDr. Zbyněk Galvas a Mgr. Jan Kratochvíl. Osloveni byli i další odborníci, kteří byli požádáni o podporu myšlenky založení organizace pro hluchoslepe. Z tohoto týmu vzešel přípravný výbor, který dal podnět pro založení první organizace, sdružující hluchoslepe občany v ČR. Dne 5. listopadu 1991 byly schváleny MV ČR stanovy nového občanského sdružení pro hluchoslepe.

Sdružení bylo pojmenováno po hluchoslepém, německy píšícím filozofovi, básníkovi a novináři Hieronymu Lormovi, rodáku z moravského Mikulova. Do funkce prvního předsedy LORMu byl navržen člen tehdejší základní organizace zrakově postižených působící na Praze 5 pan PhDr. Jan Jakeš, který tuto funkci přijal.

PhDr. Jan Jakeš velmi úspěšně působil v této funkci až do roku 1998. Plně rozvinul původní ideu a myšlenky provázející vznik LORMu. Byla budována členská základna, organizovány první rehabilitační pobyty pro hluchoslepé a jejich rodiny nebo průvodce, byly podnikány kroky pro zviditelnění organizace na veřejnosti, navázána spolupráce s odborníky, vysokými školami, se zahraničím, zejména s mezinárodními organizacemi hluchoslepých a pro hluchoslepé. PhDr. Jakeš a jeho spolupracovníci právě v nich dokázali ve velmi krátké době novou organizaci hluchoslepých důstojně reprezentovat. V průběhu řady let bylo opakovaně zvažováno i vybudování víceúčelového speciálního zařízení pro hluchoslepé v ČR a byly podnikány první kroky pro jeho realizaci. Tato myšlenka byla vzhledem k finanční a další náročnosti v LORMu postupně opuštěna a nahrazena postupným rozšiřováním odborných terénních služeb v rodinách a domácnostech hluchoslepých osob.

Po odchodu PhDr. Jakeše z funkce v roce 1998 nastala v LORMu určitá stagnace, přesto bylo pokračováno v řadě osvědčených činností, jakými byly rehabilitační pobyty, různé aktivizační služby, terénní služby poskytované v domácnostech členů a řada dalších.

Funkce předsedy organizace se po zvolení na Valné hromadě o.s. LORM v roce 1998 ujal JUDr. Bohuslav Dohelský, kterého v roce 2006 vystřídal Pavel Nepraš.

Postupně se činnost organizace začala znovu oživovat, rozšiřovaly se řady terénních pracovníků, byl kladen důraz na odbornou připravenost pracovního týmu, obnoveny zahraniční kontakty. Byly také podnikány kroky pro rozšíření členské základny, včetně vyhledávání a navazování kontaktů s osobami s duálním postižením umístěnými v zařízeních sociální péče po celé ČR s nabídkou odborných služeb o.s. LORM.

V dnešní době představuje LORM jedno z nejúspěšnějších občanských sdružení zdravotně postižených. Jeho činnost

je velmi rozsáhlá, obsahuje a snaží se řešit potřebné aspekty problematiky osob s duálním postižením zraku a sluchu. Potěšující je, že velký důraz se také klade na aktivitu hluchoslepých členů, jejich rodin či přátel, působících v LORMu v dobře vybudované síti po celé ČR. LORM je také dobře znám široké veřejnosti a tematika hluchoslepoty již není pro zdravé jakýmsi „tabu“ či velkou neznámou. Lidé povětšinou dobře znají červenobílou hůl díky kampani spojené s celonárodní dobročinnou sbírkou Červenobílé dny. Takže lze na tomto místě jen popřát LORMu – jeho členům, voleným zástupcům i odborným pracovníkům – do dalších dvaceti let, aby ve své bohaté a záslužné práci vydrželi!

Jaroslava Jesenská

Gratulace k narozeninám

Ke dvacátému výročí založení organizace LORM přejí všem pracovníkům vedení, terénním pracovníkům i řadovým členům všechno nejlepší, úspěchy, trpělivost, odhodlání i naději do dalších roků. Jen my víme, jaké problémy způsobuje kombinované smyslové postižení. Jen my víme, jak různorodé, rozmanité a velmi individuální jsou lidské potřeby každého kombinovaně smyslově postiženého. V tomto ohledu je každý z nás jiný než ti ostatní, jedno však máme společné: pocit, že jsme jako jedna velká rodina, že jaksi patříme k sobě, že se o nás stará, sdružuje nás a stojí za námi naše organizace LORM.

Každý z nás má trochu jiné potřeby, ale pocit pochopení a sounáležitosti potřebujeme všichni. Díky za úsilí, obětavost i ono tolik potřebné pochopení, kterého se nám dostává od naší organizace.

František Hynek

„Taktilka“ zase trochu jinak

Vážení čtenáři,
zejména příznivci taktilního znakového jazyka!

Na rok 2012 připravujeme ve spolupráci s doc. Evou Souralovou, ředitelkou Ústavu speciálněpedagogických studií při Pedagogické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci, další týdenní pobyt se zaměřením na výuku taktilního znakového jazyka. Mnozí z vás se zúčastnili všech nebo aspoň většiny či některých „taktilních“ pobytů v letech předešlých a průběžně se dotazujete, zda a kdy (samozřejmě i kde) se bude takový pobyt ještě konat.

Tak tedy pěkně od začátku pozpátku: v létě roku následujícího se sejdem v překrásném historickém městě Znojmě, kde ve chvílích odpočinku navštívíme proslulý hrad a jiné historické pamětihodnosti, snad vyjedeme i do okolí, třeba za koupáním na Vranovskou přehradu, v případě dostatku vody z vrchu bychom se mohli uchýlit například na hrady měst Vranova či Bítova, taky se povozit po Dyji a – ale ne, dosti, nelze prozradit veškeré plány, na co bychom se pak v rámci očekávaných dobrodružství těšili, že ano? Bod druhý, kdy, jsem již z větší části odpověděla: v létě roku 2012, podrobnosti budou uvedeny v nabídce pobytů na příští rok. K bodu třetímu, v pořadí prvním, se v podstatě vyjadřuji od začátku: ano, milí studenti, po letošní pauze budeme mít opět možnost potýrat mozkové závity a naučit se hodně nového, když před tím řádně zopakujeme to staré. Společně s Evou (Souralovou) s předstihem nutným k úspěchu pracujeme na zcela novém a neotřelém pojetí výuky i obsahu, prozradím jen malinko – každý žák bude mít svůj vlastní individuální plán, výuka bude nastavena přesně na tělo dle požadavků, možností a představ jednotlivce, to vše v duchu Komenského školy hrou. Lektory vám budou „profíci“, jak také jinak, s nimiž budete následně ve chvílích oddychu objevovat město a okolí, vstřebávat nové poznatky a informace, kochat se společnými zážitky... Takže, přátelé, srdečně zveme všechny „ostřílené“ studenty k opětovné účasti a současně se obracíme na ty z vás, kteří dosud z různých důvodů „taktilní pobyt“ neabsolvovali,

aby tentokrát nezaváhali a přidali se. Jak známo, nikdy není pozdě objevovat něco nového!

*Zdena Jelínková
metodička o.s. LORM*

Okénko do Liberce

Okénko do Liberce je pro mě takové malé ohlédnutí s doteky radosti.

Prožili jsme mnoho klubových setkání, která nás ve vzpomínkách hřejí v těchto mrazivých dnech. Oslavili jsme podzimní rovnodennost v Jiřetíně pod Bukovou, kde jsme navštívili prodejnu hraček v továrně Deos. Před prodejnou venku stojí z vytesaného kmene stromu hlava, která má obrovský nos. Prý plní tajná přání, když si na něj sáhnete. To víte, že jsme si všichni přáli. Nejdřív pěkně jeden po druhém, potom společně. Hřejivé paprsky slunce babího léta nás potom hladily při vycházce. Ty nás také na malou chvíli potěšily na klubu, kdy jsme obdivovali krásy květinové zahrádky u paní Julinky Matoušové. Její vyprávění, nejen o kytičkách, ale i o setkání s motýlem, jsme poslouchali se zatajeným dechem i s dojetím. Takové chvíle jsou nezapomenutelné a také inspirující pro další kluby. Ty nám obohatil pan Jaromír Kavan vyprávěním a obrázky ze své sbírky brouků a motýlů. Pestrobarevný svět motýlů a brouků z celého světa doplnil humornými příběhy, které sám zažil při jejich chytání.

Nezapomínáme se také na klubech informovat o novinkách v oblasti kompenzačních pomůcek. Využili jsme nabídku firmy ACN k předvedení videotelefonu. Je ve velikosti klasického telefonu, přenosný, s malou obrazovkou. K využití je ale potřeba, aby i druhá strana vlastnila tento přístroj, což je nevýhodné.

Komunikace pomocí Lormovy abecedy nebo prstové abecedy je neodmyslitelnou součástí našich klubů. Převážně na setkáních, kdy já dojíždím za „studentkami“ do jednoho domova v Liberci. Je pro mě velkou radostí jejich elán a nadšení, s jakým se pouštějí do objevování rozpoznávání

písmen psaných do dlaně. Mezi sebou se paní Boženka, Ela a Věra vzájemně v nácviku povzbuzují a podporují. Musím říct, že někdy i razantně, ale vždy laskavě a s humorem jim vlastním. Nechybí ani čtení z knih a zajímavých článků z našeho časopisu Doteky a jiných, spojené s příjemnou vůní a ochutnávkou, například čaje Lapacho. Setkání bývá většinou ukončeno písničkou, která je pro mě vždy dárkem a odměnou.

Nevšedním zážitkem byla pro mě v Liberci účast na odborné konferenci Psychologie doteku. Konference byla pořádána pro studenty a pedagogické pracovníky zdravotních škol. Společně s paní Jarkou Žákovou jsem mohla na této konferenci představit komunikaci pomocí taktilního znakového jazyka. Paní Jarka mohla navíc posluchače seznámit se svými zkušenostmi v roli pacienta, osoby se souběžnou vadou zraku a sluchu. Vystoupit před zaplněným sál posluchačů vyžaduje notnou dávku odvahy. Ta naštěstí paní Jarce nechybí a nechybí jí ani dar o vážných tématech hovořit s nadhledem a s humorem. Za to jí patří poděkování a uznání. Rozmanitost doteků, které každý známe z běžného života, jinak vnímáme u lékaře nebo v nemocnici. V příspěvcích na konferenci se hovořilo nejen o těch příjemných, ale i o těch nepříjemných. Je to nevyčerpatelné téma. Zkuste si jen představit, jaké různé mohou doteky být a co pro vás znamenají. Není pochyb o tom, že právě dotek může být dobrou medicínou na různé smutky a neduhy, formou pohlazení, objetí, masáže, atd.

V předvánočním čase se budeme věnovat výrobě přáníček a moc se těšíme na pečení cukroví. Jako každý rok, nevynecháme ani naše vánoční klubové setkání.

S doteky radosti a přátelstvím i s Doteky – časopisem, který vás propojuje, se budu těšit zase někdy v novém roce. A ten vám všem přeji laskavý a požehnaný.

*Nada Tomsová
terénní sociální pracovnice Liberec*

Okénko do podzimního Brna

Jihomoravský kraj a město Vyškov se významně zapsali do letošní lormácké historie, a to pořádáním třetího ročníku Lormolympiády. Kromě vynikajících výsledků všech, kdo se utkali o slávu a medaile ve sportovních disciplínách, nám město Vyškov nabídlo i kulturní akce pořádané v rámci „Dnů evropské kultury“, taková třešnička na dortu pěkných zážitků. Tak uběhlo září, měsíc, který hýřil nejen barvami a sluníčkem, ale snad také Vašimi spokojenými úsměvy. Měsíc říjen a pěkné počasí jsme v Brně využili k pokračování v akci „Poznáváme Brno a jeho okolí“. Jako první byl na řadě výlet do Blanska na zámek. Měli jsme možnost zhlédnout stálou výstavní expozici „Dějiny výroby tzv. blanenské umělecké litiny“, která představuje nejceněnější soubor, který muzeum v současné době má. Jak nám naše průvodkyně prozradila, zámek v Blansku má i svoji Bílou paní. Na blanenském zámku žila Karolina Meineke von Linsingen (1768–1815), paní s pohnutým osudem. Tato německá baronka byla manželkou anglického prince. Uzavřela tajný morganatický sňatek s Vilémem, vévodou z Clarence (1765–1837), pozdějším anglickým králem Vilémem IV. (1830–1837). Sňatek byl anulován. Podruhé se provdala za lékaře a chemika Adolfa Meinekeho. Zemřela na zámku v Blansku a byla pochována na někdejší blanenském hřbitově u kostela sv. Martina. Další významnou památkou, kterou jsme měli v Blansku možnost zhlédnout, byl dřevěný kostelík. Tato stavba pochází z Nižního Seliště na Podkarpatské Rusi. Původně byl převezen v roce 1928 jako exponát na brněnskou Výstavu soudobé kultury. Do Blanska byl převezen v roce 1936. Pochází z roku 1601, stavba byla dokončena v roce 1640. Byl zasvěcen pravoslavné světici sv. Paraskivě. Jedná se o nejstarší kostelík sedmihradsko-marmarošského typu (tzv. rusínská gotika) na území ČR. Druhá říjnová akce měla také historický podtext, navštívili jsme Muzeum loutek v brněnském divadle Radost a prožili v zajetí loutek pár kouzelných chvil. Výstava je průřezem celé historie brněnského loutkového divadla. Opět jsme měli štěstí na skvělou průvodkyni, která nám vše ukázala, předvedla, nechala nás vše osahat a vlastníma rukama vyzkoušet, jak

se tahá za provázky. Co jsme v Brně podnikali v listopadu? První akce byla v poradenském centru, arteterapie zaměřená na výrobu vánočních přání, při níž nám pomáhaly studentky speciální pedagogiky z Masarykovy univerzity. Vládla tvůrčí a pohodová atmosféra a my jsme tvořili jedno přání za druhým. Teď jen vybrat ta nejzdařilejší a poslat je těm správným lidem, dárcům a sponzorům, kteří podporují naši organizaci. Udělat radost těm, kteří se snaží udělat radost nám. V listopadu jsme se zúčastnili ještě jedné akce. My z Brna jsme se vydali na návštěvu do Přerova. Vyrazili jsme v časných ranních hodinách, abychom na přerovském klubu vyslechli povídání Martiny Kučerové o cestě do Indie a čtrnáctidenním putování po této pro nás tak vzdálené a exotické zemi. Dozvěděli jsme se mnoho zajímavého, a protože všichni Martinu známe, nikdo se neostýchal a všichni se zapojovali otázkami na postřehy ze života Indů, jak je viděla Martina a které běžný turista s cestovní kanceláří nemá možnost poznat. Líbila se nám nejen přednáška, ale také setkání a popovídání s přáteli, se kterými se setkáváme většinou jen na pobytech. A brzy bude prosinec, měsíc rozjímání, měsíc Vánoc, vůně jehličí a zářících svící na stroměčku. V jednotlivých poradenských centrech se sejdeme na vánočních klubech a zrekapitulujeme, co vše pěkného nám uplynulý rok dal i vzal. A protože tyto řádky budete číst možná právě v tomto čase, chci Vám všem za sebe a všechny brněnské Lormáky popřát, aby byl šťastný každý Váš den toho nového roku 2012, aby zdraví, štěstí, láska a přátelství dávaly všem těmto dnům smysl.

*Helena Jelínková
terénní sociální pracovnice Brno*

NAD DOPISY ČTENÁŘŮ

Hledání společného jazyka v rytmu aneb africké bubnování v Kunčicích

Šest členek brněnské hudební skupiny Spálený sušenky, děvčat hrajících na africké bubny a tančících k tradičním africkým rytům, se zapojilo do programu EU Mládež v akci a získalo finanční podporu pro svůj projekt. Děvčata jej nazvala „Hledání společného jazyka v rytmu“. Cílem první části projektu bylo naučit účastníky na letním týdenním setkání dva africké rytmy a vyzkoušet, zda hra na africké bubny a rytmus pomohou překonat bariéry mezi lidmi slyšícími a sluchově postiženými.

Všichni jsme se setkali 10. 7. 2011 v Kunčicích neda-leko Kralického Sněžníku v Rychlebských horách. Bylo nás 21 účastníků, z toho tři neslyšící, dva hluchoslepí, deset vidících a slyšících a šest organizátorek – děvčat z kape-ly Spálený sušenky. Hlavní náplní byla dvoufázová výuka na djembe a basové bubny, a to dopoledne i odpoledne. K mému úžasu byl týdenní workshop zakončen naším společným veřejným vystoupením v pátek večer v Kunčické hospodě a v sobotu odpoledne na festivalu Bioslavnosti ve Starém Městě pod Sněžníkem. Během týdne jsme si vyslechli povídání o Gambii a africké kultuře, jiný večer jsme na louce za vesnicí vyzkoušeli za zvuku bubnů africké tance. Do programu byly zařazeny i dva turistické výlety do přírody, ten první jsme zakončili na chatě Paprsek, kde snad nikdo neodolal výborným borůvkovým knedlíkům, v příštím výstupu jsme zdolali Kunčickou horu. A jako by- chom měli málo praktického bubnování, zde na vrcholu se nám ohromně líbilo bubnovat na vlastní tělo a vyzkoušet si bodypercussion. Komunikační bariéry mezi slyšícími, nedoslýchavými i neslyšícími se záhy prolamovaly i díky českému znakovému i taktilnímu znakovému jazyku.

Všichni jsme se nadchli pro hraní na bubny, a to nás úžasně stmelovalo. Děvčata se nám opravdu trpělivě věno- vala, zvláště pak nám hluchoslepým, neboť pro nás bylo učení se bubnovat velmi těžké. Rytmus sluchem nerozpo- známe, zrakem nemůžeme kontrolovat a napodobovat

pohyb, ať už jde o pohyb rukou při bubnování nebo o gesta a znaky označující začátek či konec skladby, změnu rytmu nebo kdo kdy hraje sólo apod. Museli jsme tedy hledat jiný způsob dorozumívání.

Honza i já jsme měli asistentky – Sušenky, které nám pomáhaly a různými doteky signalizovaly, co se děje. Z bubnů jsem si velmi oblíbila djembe pro bezprostřední kontakt s ním, dlaněmi ruky jsem se dotýkala přímo bubnu. Je ručně vydlabaný z jednoho kusu kmene mahagonu a blána je z kozí kůže. Nejdříve nám asistentka individuálně ukázala tři základní údery a my jsme mohli hmatem sledovat tvar a položení ruky i celé paže, pak údery sami vyzkoušet. Hned jsme se začali učit jeden z rytmů, kdy každý buben (basový buben dundun, sangban i kenkeni, také djembe) má svůj part a dohromady vytváří krásnou melodii.

Abychom poznali rytmus, asistentky nám jej vyklepávaly do nohy nebo ramene. Po chvíli se mi podařilo se do daného tempa vpravit, a když docházelo k souhře s ostatními, vnímala jsem harmonii rytmu. Při hraní na basové bubny pro mne bylo velmi obtížné zkoordinovat různé pohyby levé a pravé ruky. Levá ruka vyklepává hřebíkem rytmus na zvonec upevněný na bubnu a pravá ruka hraje podle svého partu otevřené či zavřené údery dřevěnou palicí do blány ležícího bubnu, který má tvar válce a z obou stran je potažený blánou z telecí kůže. Asistentka vyklepávala na moje levé rameno údery hřebíku a na rameno pravé údery palice, ale hodně mne to pletlo, nedokázala jsem pohyb a rytmus obou rukou sladit. Avšak nakonec jsem zvládla jednoduchý dundunový part.

Zjistila jsem, že člověk s hluchoslepotou se může mechanicky naučit určitý rytmus a tempo. Když se mi podařilo najít souhru s ostatními, harmonie mi přinášela obrovskou radost a krásný zážitek. Moc se mi líbila i naše veřejná vystoupení, kde jsem si s naší bubenickou skupinou zabubnovala doprovod na djembe u rytmu Balakulanya a part dundunu u rytmu Lolo. Všichni jsme byli nadšení. Někteří bubeníci i tanečníci ještě předvedli africký tanec Toro a vystoupení byla doplněna nádherným koncertem Spálených sušenek. Myslím si, že se nám opravdu podařilo najít společný jazyk v rytmu a k tomu prima mladé lidi, kteří nás s Honzou, jež jsme dříve narození, přijali moc hezky mezi sebe. Odvezla

jsem si spoustu zážitků a chuť koupit si djembe, na které si teď občas doma pro radost zabubnuji.

Všichni se už těšíme na druhou část tohoto projektu, kdy se o víkendu setkáme v Brně. Přijďte se podívat v sobotu 15. 10. 2011 do SDV Labyrint, kde se bude konat nejen veřejné vystoupení naší bubenické skupiny, ale bude představen i celý projekt Spálených sušenek. Podrobnosti naleznete na www.spalenysusenky.cz.

Václava Turková

Doteky Spálených sušenek

Spálený sušenky jsou česko-slovensko-lotyšská dívčí kapela z Brna, která interpretuje západoafrický folklór – rytmy a písně dovezené ze zemí západní Afriky: z Mali, Guiney, Gambie apod. Tradiční africké rytmy se do repertoáru kapely dostávají na základě absolvování různých kurzů a workshopů českých bubeníků, kteří se je učili přímo v Africe, ale materiál k tvorbě vlastních aranžů sbírají Sušenky také přímo na africkém kontinentě nebo od afrických lektorů, kteří se svými workshopy přijíždějí do České republiky. V kapele se v poslední době mimo hry na tradiční africké nástroje (zejména basové bubny a djembe) a vystupování se svými skladbami při různých příležitostech věnujeme rovněž pořádání rytmických workshopů, a to zejména pro lidi s omezenými příležitostmi. Podařilo se nám realizovat dílny např. pro zájemce se zrakovým a sluchovým postižením (také s duálním senzorním postižením – hluchoslepotou), několik také pro osoby s tělesným či mentálním postižením anebo se souběžným postižením více vadami. Kapela spolupracuje např. s organizacemi TyfloCentrum Brno, o.p.s. a Domov pro osoby se zdravotním postižením Nojmánek. Ve své lektorské činnosti by se Spálený sušenky do budoucna rády zaměřily především na skupiny osob s postižením zraku či sluchu a na skupinu lidí se současným postižením zraku a sluchu. Členkou ve skupině je speciální pedagožka, která se zaměřuje na oblast surdopedie a zabývá se též problematikou hluchoslepoty, takže je zajištěn zdroj informací pro vytvoření vhodných podmínek k funkční komunikaci. Další členka kapely má zkušenosti s divadelní pedagogikou

a výchovnou dramatikou pro neslyšící a sama se hodně věnuje práci s rytmem, takže lze v rámci kapely čerpat z více praktických zdrojů. Ostatní bubenice se v dané problematice teprve začínají pohybovat, ale jsou vnímavé a velmi rychle si osvojují a zkouší v praxi fungování komunikace s danými skupinami osob.

V současné době ukončujeme svůj projekt s názvem Hledání společného jazyka v rytmu, který byl finančně podpořen programem EU Mládež v akci (www.mladezvakci.cz). Jednalo se o inkluzivní projekt pro slyšící, neslyšící a nedoslýchavé mladé lidi, jehož cílem bylo zejména hledat společné cesty k navázání komunikace a odbourávání komunikačních bariér. Jako spojovací prvek v celém projektu posloužily právě bubny a hra na ně. Skupina hledala společný rytmus a společný dorozumívací prostředek. Projekt byl ke spokojenosti všech úspěšný a my, Sušenky, nyní hledáme možnosti, jak na něj dále navázat. Nápady se vynořují různé, takže snad se to podaří a započatá práce bude moci pokračovat. Hledání společného jazyka v rytmu se účastnili také dva lidé se získanou hluchoslepotou, kteří o své účasti v projektu sepsali vlastní myšlenky, pocity a zkušenosti do článků, které můžete najít na internetových adresách <http://afro.cz/magazin/hledani-spolecneho-jazyka-v-rytmu> a <http://ruce.cz/clanky/913-hledani-spolecneho-jazyka-v-rytmu>. S některými účastníky projektu v současné době spřádáme plány do budoucna. Přemýšlíme také o využití pozitivního působení bubnování u dětí a žáků z výše jmenovaných vybraných cílových skupin. Hledáme cesty k dalším možnostem výuky afrického bubnování a afrického tance (který naše tanečnice v rámci projektu také učila). Baví nás právě specifikum lektorování v daných skupinách. Zejména tam, kde je přítomno těžší zrakové postižení, se při předávání rytmu anebo tance rozhodně neobejdeme bez doteků. Doteky Spálených sušenek pak signalizují začátek a konec rytmu, začátek a konec sóla, změnu v rytmu, eventuálně začátek zrychlování a podobně. V případě zájmu o workshopy je možné nás kontaktovat na našich webových stránkách www.spalenysusenky.cz, kde jsou zveřejněné i ukázky z naší tvorby. Podívat se na nás můžete i v TKN o rytmu ze dne 11. října 2011.

Pohádkový zámek

Byl pěkný slunný den a pro jihočeské Lormáky bylo důležité, že neprší. Den byl zkrátka vhodný pro výlet. Sešli jsme se 19. 7. v 9 hodin na autobusovém nádraží v Českých Budějovicích a menší skupinka s Janou se k nám přidala v Jindřichově Hradci. Pak jsme zcela zaplněným autobusem vyjeli k pohádkovému zámku. Už vás nebudu déle napínat, ten pohádkový zámek se jmenuje Červená Lhota. Stal se nejoblíbenější kulisou filmových pohádek i pro své malebné zasazení do krajiny. Na žulovém skalním útesu byla původně postavena gotická vodní tvrz a po roce 1530 začala renesanční úprava a pak ještě několik stavebních úprav. V dnešní podobě je zámek od roku 1912. Ve dvanáct hodin pro nás přišel průvodce. Ačkoliv zámecká sezóna byla v plném proudu, podařilo se Janě zajistit prohlídku jenom pro Lormáky. Průvodce nás přivítal a pak jsme vstoupili do první komnaty, kde nám dvě děvčata zahrála na příčné flétny. Při prohlídce zámku padaly všechny provazové bariéry, abyste rozuměli – průvodce vždy odstranil provaz, za který ostatní návštěvníci nesmí, a mohli jsme si prohlédnout nábytek, kachlová kamna, rámy obrazů, zkrátka a dobře nic nebylo nemožné. Všechny nás pobavily vtipné poznámky Hely jako např. – to je krásná postýlka, tady by se spinkalo! Když končila naše cesta zámkem, průvodce nám poděkoval za pozornost a poznamenal, že naše malá skupinka měla o vše zájem a bylo pro něj příjemné se s námi setkat. A já měla pocit, že to nebyla jen otřepaná fráze. Návštěva Lormáků byla určitě přínosem i pro něj a až přijdou další handicapovaní, bude vědět „jak na to“.

Marcela Peterková

Překvapení v Rožmitále pod Třemšínem

Ještě jsme využili krásné podzimní počasí a vypravili se za Aničkou do Rožmitálu. Městečko je známé hlavně tím, že tam žil skladatel naší nejznámější vánoční mše Hej, mistře – Jakub Jan Ryba. Tady učil, skládal, staral se o početnou rodinu a také zde tragicky skončil. Je pohřben na místním hřbitůvku u kostelíka, kde každou neděli hrával na varhany

a vedl sbor. Další, kdo se nám vybaví, je pan Jaroslav Lev z Rožmitálu, který se ve službách krále Jiříka z Poděbrad proslavil zejména diplomatickou cestou po starém kontinentě a šířil vědomosti o českém království. Jeho cesta se stala námětem k Jiráskově knize Z Čech až na konec světa. Po návratu se stal nejvyšším hofmistrem českého království. Jeho sestra Johana byla českou královnou, druhou ženou Jiříka z Poděbrad. Třetím, snad nejslavnějším z rodu Lvů, byl Jaroslavův syn Zdeněk Lev z Rožmitálu, který byl nejvyšším sudím a potom nejvyšším purkrabím pražským. Byl to skvělý státník. Z historie města nám četla Jana Kašparová, když jsme čekali na autobus. Anička nás vedla kolem velkého rybníka procházkou starým městem k Podbrdskému muzeu. Co nás tam čeká, jsme vsutku neočekávali. Po úvodním slovu jsme vešli do velkého sálu, který byl uzpůsoben jako kolbiště s galerií pro panstvo. Kolem byly stojany s ramínky, na kterých visely středověké dámské, pánské i dětské šaty, vedle bylo množství nejrůznějších pokrývek hlavy. Šaty byly opravdu dobové, gotické a renesanční, zhotovené z vyšívaných brokátů, sametů různých barev, rukávy dlouhé, prostřižené a podšité hedvábím. No krása! Každý jsme si vybrali nějaký kostým a klobouk a rázem jsme se z obyčejných Lormáků stali šlechticami a šlechtici. Snad nejvíc to slušelo Ládíkovi ve vyšívaném kabátci s velkým kloboukem s pštrosími pery. Potom se ještě proměnil v rytíře s helmou, železnou kroužkovou košilí a mečem v ruce. Olga si vylezla i na koně, sice dřevěného, ale má zkušenosti z jezdeckví, a tak ocenila bohatou výzdobu vraníka. Dostali jsme do rukou různé zbraně, seřadili jsme se na galerii a moc jsme se bavili, obdivovali jsme jeden druhého. Někde sice byly sukně moc dlouhé, ale hlavně nešly dopnout, zašněrovat do pasu a podobně. Středověké dámy byly proti nám velmi útlé. Ale to nám vůbec nevadilo a vydali jsme se na další prohlídku. Sice jsme byli středověcí šlechtici, ale výtahem jsme nepohrdli.

Prohlíželi jsme další sály s ukázkami řemesel, lidové tvořivosti a jak žil lid v Podbrdsku. Cestou se nám všelijak zamotávaly nohy do dlouhých sukní a padaly z hlavy klobouky a věnečky, ale usadili jsme se a podívali se na film o J. J. Rybovi, který byl doprovázen krásnou Rybovou hudbou. Potom jsme se vrátili do přízemního sálu a začali se

měnit zase v obyčejné lidi, rozhodně ne tak bohatě ošacené. Na závěr jsme si ještě prohlédli soukromou sbírku vozidel zn. Aero, umístěnou ve vedlejší budově. Všichni jsme byli velice spokojeni díky naší „terénce“, protože překvapení to bylo opravdu veliké!

Stáňa Kníchalová

Návštěva Muzea loutek v Brně

Druhý říjnový klub jsme se šli podívat na nově otevřené Muzeum loutek v divadle Radost v Brně. Při rekonstrukci dětského loutkového divadla Radost bylo postaveno přilehlé parkoviště, letní venkovní scéna i muzeum. To při příchodu z ulice Cejl připomíná středověký koráb a nad přístupovou cestou se rozprostírají hodiny, které připomínají orloj. Každou hodinu bijí a loutky Široký, Dlouhý a Bystrozraký se přitom pohybují. My jsme v počtu 5 klientů a 6 průvodců (počítám i toho školou povinného rošťáka budoucího vodícího psa Garyho) vešli do vstupní části muzea, kde jsme se podepsali a Helena, naše terénní pracovnice, vyřídila vstupné. Pak jsme stoupali po schodech do prvního patra za loutkami. Obdivovali jsme dokonalou imitaci podpalubí, navíc už zde nám dělaly společnost dřevěné postavičky různých barev i velikostí. Většinou je docela snadné odhalit, o koho se jedná, občas jsme museli přečíst popisku a ještě zapojit notnou dávku fantazie. Všechny loutky však mají jedno společné – jsou krásné a vyvolávají úsměv na tváři. Vezmou vás do nádherného světa dětských pohádek, představ a dobrodružství. Paní průvodkyně nám povykládala o rozdílu mezi různými druhy loutek, že jsou tam vystaveny loutky z her, které již měly derniéru a byly uloženy v depozitáři. Mohli jsme si prohlédnout postavy a postavičky z necelé dvacítky divadelních her. Loutky se jednou ročně střídají, v depozitářích je jich celkem asi 1500–2000. V rozlehlé místnosti jsou zbudovány jakési koutky oddělené závěsy, v každém je na podstavci obsazení jedné loutkové hry. Jsou zde loutky dřevěné, látkové i plyšové, nechybí doplňky, kulisy, vybavení scény ani čtyřnozí kamarádi. V jedné z vitrín jsou vystaveny cizokrajné loutky a na stěně visí fotky z dalších představení. Mohli jsme si na počítači s dotykovou obrazovkou prohléd-

nout historii divadla, poznat členy souboru a prohlédnout si, jak probíhala rekonstrukce budovy. Dozvěděli jsme se, co je to marioneta, maňásek, mapet nebo javajka a jaké jsou mezi nimi rozdíly. U každé kategorie jsme si mohli prohlédnout několik zástupců tohoto typu loutky. My jsme viděli loutky z klasických pohádek (Malá mořská víla, Hrnečku vař, Sípková Růženka, Pohádka o Budulínkovi a další) a spousty pohádek vymyšlených přímo pro divadlo Radost (Dostavník, Kašpárek čaruje a jiné). Moc se mi to líbilo a pokud zavítáte do Brna, tak doporučuji návštěvu!

Zuzana Urbánková

Na konferenci v Liberci

V Liberci se 13. října letošního roku konala konference Psychologie doteků. Témata byla velice zajímavá. Příspěvek firmy Hartmann nás poučil, jak je důležité dodržování hygieny rukou – na výstavce jsme si mohli prohlédnout a přivonět k mycím a dezinfekčním produktům této firmy, které měly příjemnou květinovou vůni.

Zaujal mě příspěvek o bazální stimulaci a jejím využití – byl promítnut videozáznam o postupném zlepšování zdravotního stavu u mladého muže po těžké autohavárii, který byl ošetřován touto metodou. Zajímavé bylo, že sesťřička při masáži používala pacientovy froté ponožky nebo jeho žínku, čímž se údajně zvyšuje účinek masáže.

Nejvíce se mi líbilo vystoupení paní Andrey Tvrde z organizace Elva Help, která hovořila o canisterapii, o práci asistenčních pejsků v rámci rehabilitace. Dobré výsledky jsou např. při polohování, což je přikládání pejska k pacientovi na lůžko. Pacient se tím zklidňuje a uvolňuje a lépe se tak rehabilituje. O přestávce jsem si mohla pohladit a pochovat malou kudrnatou fenečku Mášenku, která se mi tulila v náručí a teplým jazýčkem mi olízala obličej, a druhá fenka krátkosrstého ovčáka do mne strkala čumákem a taky se dožadovala hlazení. Něco mi povídala ve psí řeči a mně vyhrkly slzy, protože mi připomněla našeho baseta Artura, který je už rok v psím nebičku a mně se po něm pořád stýská...

Nada seznámila posluchače s LORMem, s jeho činností a prací s hluchoslepými osobami, spolu jsme názorně předvedly dotykovou Lormovu abecedu a taktilní znakový jazyk. Já jsem pověděla o svých zkušenostech s lékaři v ordinacích a v nemocnicích. Mile mě překvapil kladný ohlas na můj příspěvek, posluchači za námi chodili a říkali, že to bylo pro ně velmi přínosné, protože si vlastně neuvědomovali naše potřeby při komunikaci a styku s okolím.

Jarka Žáková

ROZHOVOR

A neviděl jsem den...

Ztráta sluchu není pro šachistu tragédií. Tahle královská hra je vášní tichých sólistů, které by hlasité povzbuzování leda rušilo. Nevidomý šachista je na tom podstatně hůř. Chybí mu zraková kontrola postavení figur na šachovnici, je odkázaný pouze na představivost – vidět „vnitřním zrakem“, kde se otevřel prostor pro útok jeho střelce či jak zpevnit obranu vlastního krále. Osobností s takovým nadáním je Plzeňan **Jiří Schneider**, od dětství neslyšící.

Zvítězil jste v soutěži šachistů na Lormolympiádách 2009 a 2011. Bylo těžší vyhrát poprvé, nebo vítězství obhájit?

Předloni se Lormolympiády zúčastnil také Martin Tarčinec a ten byl pro mne silným soupeřem. Je mi líto, že letos nepřišel.

Kolik vám bylo let, když jste seděl u šachovnice poprvé? A kdo byl vaším soupeřem?

Učil jsem se lakýrníkem na učňovské škole pro slyšící a tam jsme měli velmi mladého, dvacetiletého mistra. To on mě šachy naučil. Nakonec se mi podařilo nad ním celkem šestkrát vyhrát.

dě, že s jídlem roste chuť?

Po učňovské škole jsem navštěvoval dvakrát týdně klub šachistů plzeňské Škodovky. V roce 1980 jsem vyhrál mezi slyšícími šachisty okresní přebor a postoupil do přeboru krajského, kde jsem se umístil na osmém místě.

Dobrý šachista se neobejde bez výtečné paměti, musí ji proto trénovat. Jak takový trénink vypadá?

Dokud jsem viděl, učil jsem se hrát šachové partie podle odborných knih, které jsem si kupoval. Když mi bylo padesát šest let, výrazně se mi zhoršil zrak. Od sedmapadesáti už číst nemohu, a tak se snažím některé kombinace tahů si představovat a tím opakovat.

Znamená to, že máte v hlavě „zápis“ každého tahu, soupeřova i svého, kteroukoli figurkou?

Ano, to si pamatuji jako postupně snímáný film.

Pochlubte se úspěchy na mistrovství republiky neslyšících šachistů...

Roku 1965 byl poprvé šachový turnaj neslyšících celé republiky. Pravidelně jsem se účastnil až do roku 1996 a během těchto let jsem byl šestkrát vítězem. Musím však říct, že tam nehráli primárně neslyšící, ale nedoslýchaví a ohluchlí. Neslyšící šachy téměř nehrají.

Proč?

V Plzni neslyšící na šachy nebyli, hráli fotbal nebo stolní tenis.

Vám se ale podařilo v tomhle sportu dosáhnout mimořádných úspěchů. Hrál jste na turnajích a mistrovství světa neslyšících šachistů ve Finsku, v Dánsku, Maďarsku... A stále čekáme, kdy se alespoň zmíníte o úspěchu největším! V roce 1966 ve Švédsku jste se stal mistrem světa v šachu neslyšících!

Kdo vám tohle prozradil?

Vaši sourozenci.

Když to řekli oni, bude to asi pravda.

Dobře, budeme ctít vaši skromnost a obrátíme list. Řadu let jste pracoval jako lakýrník. Těšila vás ta práce?

Po vyučení jsem pracoval jako lakýrník ve firmě JANTAR. Nebyl jsem tam spokojený, protože za hodně práce jsem dostával málo peněz. Tak jsem dal výpověď. Potom jsem pracoval až do roku 1973, kdy jsem dostal důchod, jako lakýrník pro plynárny. Tam jsem byl spokojený. Časem mě však začaly bolet oči z výparů nátěrových materiálů, a to znamenalo i tam se rozloučit.

Co všechno se tím ve vašem životě změnilo? Měl jste tehdy vedle šachů nějakého koníčka?

Hned v roce, kdy jsem dostal důchod, jsem se přestěhoval do Hostovic u Prahy. Tam jsem za byt a stravu pomáhal na zahradě místního faráře. Na tu dobu rád vzpomínám. I proto, že v té zahradě byly ovocné stromy a na ovoci já si vždycky pochutnám. Taky jsem chodíval pravidelně týdně plavat do bazénu v Podolí.

Na čem jste si z toho, co jste na zahradě vypěstoval, pochutnal nejvíc?

Rostlo tam pět ořešáků, a to byla moje nejoblíbenější práce – klátit a sbírat ořechy. Vzpomínám, jak jsem míval černé ruce od slupek.

Farním zahradníkem jste byl dlouho?

Žil jsem a bydlel na faře pět let. A protože mě zahradničení bavilo, koupil jsem si potom vlastní zahradu s chatou ve Skvrňanech, to je městská část Plzně. Na chatě jsem pobýval vždycky od května do září. Pěstoval jsem tam jahody, mám je rád, jsou pro mne velkou pochoutkou, a marně bojoval s krtky, kteří mi záhony systematicky ničili.

Zrak jste ztratil jako už dospělý. Co bylo příčinou oslepnutí?

Mám už od dětství vrozenou vadu a... a jednou ráno jsem se probudil a už jsem neviděl den.

Ztratil jste nejen zrak, taky samostatnost? Kdo se o vás tenkrát postaral?

Tehdy jsem bydlel sám ve svém bytě v části Plzně Doub-

ravka. Po paměti jsem to doma ještě zvládl, i do blízkého obchodu jsem si sám došel nakoupit, ale všechno bylo mnohem obtížnější, komplikovanější. Vlastně jsem čekal na to, až se dostaví tento Domov.

Spolehnout se na pomoc někdo z rodiny jste nemohl?

Mám tři sourozence, dodnes nás spojují dobré vztahy, ale všichni jdou životem se svými každodenními starostmi.

V plzeňském domově důchodců, kde teď žijete, prý marně hledáte někoho, kdo by věděl, jak táhne pěšec či jak věž...

Před časem za mnou chodíval jeden pán zvenku a spolu jsme hráli, ale už nechodí. Má nějaké vážné rodinné problémy.

Jistá mladá dáma se „pochlubila“, že jste jí doporučil – když přehlédla matovou past nalíčenou na krále – pořídit si lepší brýle. Je to pravda?

Šachy se mnou hraje Jana Kašparová a někdy si počíná opravdu jako slepá.

Jiné, obtížnější problémy řešit nemusíte?

Tady v Domově mě těší, že mám pokoj jen pro sebe a tedy soukromí. Dříve za mnou chodívali ještě z jiné organizace a doprovázeli mě pravidelně jednou týdně na procházce. To bylo příjemné, bylo na co se těšit. Od listopadu minulého roku už za mnou nebyli, netuším proč. A to mě mrzí.

Najde se někdo z personálu, koho můžete požádat o doprovod, jestliže se chcete vydat na procházku?

Tady v areálu Domova to znám, mohu proto chodit na procházku sám. Jsem rád, když přijde Jana z LORMu a můžeme spolu jít do obchodu, kde si mohu sám vybrat, co chci nebo potřebuji nakoupit. Jinak se nikam nedostanu.

Na co se těšíte ráno po probuzení?

Bylo by příjemné, kdyby se ke mně dostávaly nějaké novinky. Rád chodím odpoledne na procházku, ale protože jdu sám, nic nového se nedovím.

Otevřela pro vás Lormolympiáda nové šachové možnosti?

Jsem opravdu rád, že jsem si mohl zahrát. Škoda, že to není častěji.

Účastníte se i jiných akcí členů LORMu?

Ještě jsem na žádné jiné akci nebyl, ale protože se mi na Lormolympiádě líbilo, uvažoval jsem o týdenním pobytu v létě, zimní mne nijak neláká. Neměl jsem ale dost peněz na úhradu nákladů za pobyt, tak možná letos, jestli se mi podaří našetřit...

Zvládáte taktilní znakový jazyk. Dalo vám to – jak se říká – zabrat?

Znakový jazyk znám už jen málo, hodně jsem zapomněl. Používal jsem ho v dětství ve škole pro neslyšící. Potom už jsem se pohyboval jen mezi slyšícími nebo nedoslýchavými, kteří znakový jazyk neuměli.

S kým si nejlépe a nejraději „popovídáte“?

Klienti tady jsou hodně staří a nepovídají si se mnou. Někdy si se mnou povídá Tereзка, sociální pracovnice Domova – píše mi do dlaně.

Prozradíte, kterou novinkou vám v poslední době udělala největší radost?

Není to novinka, o radosti se už vůbec mluvit nedá – a Tereзка s tím má málo společné. Nepříjemně mne překvapilo, že osm tisíc korun, které dostávám jako příspěvek na péči, si vezme Domov pro seniory a k tomu ještě skoro celý důchod. A stejně jsou na tom ostatní klienti...

Za rozhovor děkuji

*Jana Kašparová
a Jan Nouza*

Kudy se putuje za medailemi

Zase jeden Jihočech, který proslavil sebe i svůj rodný kraj! Zhruba tohle jsem si říkal po shlédnutí výsledků letošní Lormolympiády. Za jménem **Milan Koklar** se skvěla vítězství ve všech lehkotletických disciplínách: v hodu diskem, oštěpem, granátem, ve vrhu koulí, ve skoku do dálky z místa i v běhu na padesát metrů a běhu vytrvalostním... Doslova zlatý déšť medailí.

Čekali jste takový úspěch?

Na olympiádu jsem se těšil, ale nevěděl jsem, jaké disciplíny budou na programu. Nikdy mně nešlo o medaile. Byla to náhoda, že počasí přálo a závody byly venku na stadionu, úžasná atmosféra a každý bojoval sám za sebe. Já to zažil poprvé v životě, takto soutěžit na stadionu.

Pro soupeře debakl, pro vás triumf. Navíc jsou mezi poraženými sokové o generaci i dvě mladší! Zdědil jste po někom sportovní talent?

Nezdědil, ale jako malý kluk jsem hrával fotbal za žáky a na učilišti volejbal. Byl jsem dřič. Byly to ale pořád kolektivní hry.

Byl jste výjimečně dobrý v některém sportu už jako kluk?

Volejbal byl můj oblíbený sport. Byl jsem výborný v poli a nahrávač.

Je pravda, že při hodu oštěpem jste ten „klacek“ vzal do ruky poprvé – a byla z toho další zlatá medaile?

Ano, nikdy jsem oštěp ani disk neměl ruce. Školy nebyly tak vybaveny jako dnes.

Čím si v jedenašedesáti letech udržujete tak výtečnou kondici?

Ráno si zacvičím pro radost. A odpoledne s kamarádem Toníkem jdeme na túru.

Po závodech jste vzkázal soupeřům, že hodláte svá vítězství obhajovat. Nemrazí vás trochu v zádech při pomyslení, že se chystají na odvetu věkem proti vám „mlíčňáci“?

Oni mě vyzvali na souboj a já budu moc rád, když přijdou všichni, co rádi sportují. Rád bych také pozval fanoušky, byli skvělí.

Pracoval jste řadu let jako truhlář. Ukázalo se jako nezbytné, změnit kvůli problémům se sluchem a zrakem zaměstnání?

Ano, stroje – frézy, hoblovačky a pily – byly hodně hlučné.

Kdy se u vás sluchové a zrakové postižení začalo projevovat?

V sedmatřiceti letech.

Vědět, že něco nenávratně ztrácím, je vždycky těžké. Čím mohou v takových chvílích pomoci lidé kolem, přátelé?

Ano, že je ztrácím, jsem věděl, ale ne jak to půjde dál.

Kdo je podle vás skutečný přítel?

Těch je opravdu málo. Můj kamarád Toník patří mezi ně. Je to skvělý člověk. Známe se jedenatřicet let, společně se věnujeme turistice, dělá mi poradce a doprovází mne na akcích pořádaných LORMem, ale také v případech, kdy potřebuji vyřídit něco soukromě. Je to báječný společník, skaut, šikovný řemeslník, spolehlivý, kamarádský a mezi Lormáky hodně oblíbený. Má též velký podíl na získání mých medailí pro Jihočechy. Díky, Tondo!

Našel jste takové lidi ve sdružení LORM?

Ano, setkali se tam úžasní lidé, jak klienti, tak i vedení LORMu. Moc a příjemně mě překvapilo, že takové sdružení existuje. Jsem moc rád v této organizaci a nedám na ni dopustit.

Od koho jste se dozvěděl, že tahle organizace sdružuje hluchoslepy?

Věděl jsem, že existuje, ale neznal jsem formy její pomoci občanům postiženým hluchoslepotou. LORM a lidé kolem mně moc pomohli vrátit se do společnosti stejně postižených občanů.

Už déle než rok používáte počítač. Stal se pro vás pomocníkem nebo společníkem?

Pomocníkem, díky němu nacházím spoustu užitečných informací. Píšu si hodně s přáteli a pomáhá mi při výuce taktilní znakové řeči.

Jihočeští kapři vybreptali, že „krevní skupinou“ jste turista. Není to nudné, pořád odněkud někam jen pochodovat?

Věřte, že není. S Tondou chodíme některé túry i posté – a pokaždé je příroda a okolí jiné.

Dáváte na túrách přednost kulturním památkám nebo přírodě?

Určitě přírodě, ale památky ani kulturu nezanedbávám. A to vše podnikáme s Toníkem.

Rodák jste z Vyššího Brodu, už víc než třicet let žijete v Českých Budějovicích. Čím vás tohle město „uhranulo“, že mu zůstáváte věrný?

Ano, České Budějovice mám s Toníkem prochozené křížem krážem, dokonce jsme je obešli po obvodu přes vesnice. Oba říkáme, že když nevidíme Černou věž, že hrozí, že budeme nemocní. Kdepak jižní Čechy, to je perla České republiky!

Setkání členů LORMu jsou pověstná duchem dobré nálady. Kam byste Lormáky zavedl a co jim ukázal, kdyby se vypravili do vašich Budějek?

Určitě na prohlídku města, samozřejmě bychom nevynechali ani Budvar, kde vaří proslulé pivečko. A také bych doporučil vydat se lodí po Vltavě na Hlubokou, stejně jako procházku kolem rybníků. Tam každý krok pohladí po duši...

Za rozhovor děkuje

Jan Nouza

PRÁVNÍ PORADNA

Návrh zákona o poskytování dávek pro OZP podepsal prezident ČR

Vládní návrh zákona o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením, který připravilo ministerstvo práce a sociálních věcí v rámci sociální reformy I, podepsal 27. 10. 2011 prezident České republiky. Cílem zákona je zvýšení adresnosti a efektivnosti dávkové pomoci poskytované osobám se zdravotním handicapem, snížení nákladů na administraci dávek a zvýšení komfortu klienta. Zákon nabývá účinnosti od 1. ledna 2012.

Schválený návrh zákona z dílny ministerstva práce a sociálních věcí představuje zásadní změny v oblasti péče o osoby se zdravotním postižením (OZP), a to především v dávkovém systému. Ze současného nepřehledného spektra mnoha dílčích dávek pro zdravotně postižené, které byly poskytovány samostatně u několika orgánů státní správy, resp. samosprávy, tak od ledna příštího roku vzniknou nově pouze dvě dávky, a to PŘÍSPĚVEK NA MOBILITU a PŘÍSPĚVEK NA ZVLÁŠTNÍ POMŮCKU. Systém administrace a samotná výplata těchto dávek bude zajištěna na jednom místě v rámci Úřadu práce ČR, resp. krajské pobočky ÚP. Zákon také upravuje průkazy pro OZP, které nahradí dosavadní průkazy pro přiznání mimořádných výhod. Rozsah výhod poskytovaných podle dosavadní právní úpravy zůstane zachován. Průkaz OZP (tj. průkaz TP, ZTP a ZTP/P) bude součástí elektronické karty sociálních systémů a bude vydáván automaticky v souvislosti s rozhodnutím o přiznání příspěvku na péči nebo příspěvku na mobilitu. Průkaz lze přiznat také samostatně bez vazby na uvedené dávky. V průběhu přechodného období však budou dosavadní papírové průkazy nahrazeny elektronickou kartou sociálních systémů.

Dávky pro osoby zdravotně postižené platné od 1. ledna 2012:

I. PŘÍSPĚVEK NA MOBILITU

- jedná se o opakující se nárokovou dávku, která bude poskytována osobám starším jednoho roku, které ne-

jsou schopny zvládat základní životní potřeby v oblasti mobility nebo orientace

- výše příspěvku na mobilitu bude v jednotné výši 400 Kč měsíčně
- o dávce rozhodne Úřad práce ČR, resp. krajské pobočky ÚP

II. PŘÍSPĚVEK NA ZVLÁŠTNÍ POMŮCKU

- jedná se o jednorázovou nárokovou dávku, která bude určena osobám s těžkou vadou nosného nebo pohybového ústrojí, těžkým sluchovým nebo těžkým zrakovým postižením nebo těžkým mentálním postižením
- o dávce rozhodne Úřad práce ČR, resp. krajské pobočky ÚP
- součet vyplacených příspěvků na zvláštní pomůcku nesmí v 60 kalendářních měsících po sobě jdoucích přesáhnout částku 800 000 Kč (z vyplacených částek se při součtu odečítají ty částky, které osoba v tomto období vrátila nebo jejichž vrácení bylo prominuto)
- dávka je zaměřena na pomoc v oblasti pomůcek (které umožňují sebeobsluhu, slouží k získávání informací nebo ke styku s okolím apod.), zakoupení a úpravy motorového vozidla a úprav bytu
- příspěvek na zvláštní pomůcku se poskytne v případech:

a) Příspěvek na zvláštní pomůcku:

- » pokud cena pořízení zvláštní pomůcky bude nižší než 24 000 Kč, poskytne se příspěvek jen v případě, pokud je příjem osoby (nebo osob s ní společně posuzovaných) nižší než osminásobek životního minima; v případech hodných zvláštního zřetele lze poskytnout příspěvek, i když příjem přesahuje uvedenou částku životního minima. Výše příspěvku se stanoví tak, aby spoluúčast osoby činila 10 % z předpokládané nebo již zaplacené ceny pomůcky, nejméně však 1 000 Kč
- » pokud cena pořízení zvláštní pomůcky bude vyšší než 24 000 Kč, spoluúčast osoby či osob společně posuzovaných bude činit také 10 % z této ceny
- » pokud osoba nebude mít dostatek finančních prostředků na zaplacení spoluúčasti, krajská pobočka ÚP s přihlédnutím k celkovým sociálním a majetkovým poměrům osoby či společně posuzovaných osob

může určit nižší výši spoluúčasti, minimálně však 1 000 Kč

» maximální výše příspěvku nesmí být vyšší než 350 000 Kč

b) Příspěvek na pořízení motorového vozidla:

» výše příspěvku se stanoví s přihlédnutím k četnosti a důvodu dopravy a také k příjmu osoby či osob s ní společně posuzovaných podle zákona o životním a existenčním minimu a k celkovým sociálním a majetkovým poměrům

» maximální výše příspěvku na pořízení motorového vozidla nesmí přesáhnout částku 200 000 Kč; opětovně lze příspěvek přiznat po uplynutí 10 let

Cílem schváleného zákona je zjednodušení systému v oblasti poskytování dávek osobám se zdravotním postižením, jeho zefektivnění, zvýšení adresnosti a v neposlední řadě také vytvoření komfortnějšího postupu pro samotné klienty. Těmito změnami se také dosáhne významné úspory státních výdajů na administraci dávek, avšak nikoliv na úkor příjemců dávek.

Zdroj: MPSV

ZDRAVÍ

Příčiny hluchoslepoty: Kearns-Sayreův syndrom

Kearns-Sayreův syndrom (dále KSS) patří mezi těžší formy syndromu, který se nazývá chronická progresivní zevní oftalmoplegie. Tento syndrom je charakteristický poruchou funkce svalů zabezpečujících pohyby očí a očních víček. Jedná se o syndrom, který vzniká v důsledku poruchy DNA mitochondrií.

Poprvé byl KSS popsán v roce 1958 Thomasem P. Kearnssem a Georgem P. Sayerem. Později bylo popsáno více případů, které zahrnovaly jeden či více symptomů KSS, ale nikdy tyto symptomy nebyly považovány jako celek za genetický syndrom. V roce 1965 Kearns publikoval 9 na sobě nezávislých případů, které všechny obsahovaly tři

hlavní symptomy KSS. V roce 1988 bylo objeveno spojení mezi KSS a ztrátami mitochondriální DNA. Od tohoto objevu byly časté poruchy mitochondriální DNA spojovány s rozvojem KSS.

Jaká je etiologie KSS? KSS se vyskytuje spontánně ve většině případů. V některých případech bylo prokázáno, že se dědí přes mitochondriální, autosomálně dominantní nebo autosomálně recesivní dědičnost. Nejsou zatím žádné známé rizikové faktory, které by byly příčinou KSS.

Jaké jsou symptomy u KSS? Hlavní tři klinické symptomy, které poukazují na KSS, jsou externí oftalmoplegie (ochrnutí zevních očních svalů), oboustranná pigmentová retinopatie a abnormální srdeční rytmus (převodní srdeční porucha). První projevy onemocnění se začínají projevovat již v dětství nebo během dospívání.

Oftalmoplegie je charakterizována omezením pohybů očí. Dochází až k jejich úplné nehybnosti, která je doprovázena poklesem očních víček (ptóza). Nejprve přichází jednostranná ptóza, která postupně přejde v oboustrannou. Při postupném zhoršování hybnosti očních svalů se postižený člověk musí stále více spoléhat na otáčení hlavy ze strany na stranu nebo nahoru a dolů, aby lépe viděl objekty v periferním zorném poli.

Oboustranná pigmentová retinopatie je poškození sítnice obou očí, kdy je nejvíce zasažena žlutá skvrna, tedy centrální vidění. Obraz, který postižený s pigmentovou retinopatií vidí, je popisován jako „sůl a pepř“. Můžeme se také setkat s mírnou šeroslepostí nebo mírnou ztrátou ostrosti vidění (40–50 %).

Srdeční převodní vady se začínají objevovat v průběhu let až po rozvoji ptózy a oftalmoplegie. Nejčastěji se jedná o poruchu převodu vzruchu ze síní na komory, čímž dochází ke zhoršení srdečního výkonu. Může dojít např. ke zpomalení srdeční činnosti nebo krátkodobé ztrátě vědomí.

Mezi další symptomy KSS, které se různě kombinují, patří kostní svalová slabost, malý vzrůst, sluchové vady, poruchy kognitivních (poznávacích) funkcí, neschopnost koordinovat mimovolné pohyby (ataxie), cukrovka, časté jsou i záchvaty a některé endokrinní poruchy.

Jak se diagnostikuje? Obecně se při diagnostice mitochondriálních onemocnění využívá celá škála biochemic-

kých, zobrazovacích, elektrofyziologických, enzymatických, histologických, imunochemických a molekulárně biologických vyšetřovacích metod. U většiny nemocných je nutno pro stanovení diagnózy mitochondriálního onemocnění založit tkáňovou kulturu fibroblastů, nežádka je nutná i biopsie svalu, jater nebo myokardu.

Jaká je léčba KSS? V současné době neexistuje žádná účinná léčba, neboť KSS je vzácné onemocnění. Je jen obecně symptomatická (zaměřená na léčbu jednotlivých symptomů) a podpůrná. Například srdeční vady jsou léčeny léky nebo srdečním kardiostimulátorem. Měl by být prováděn screening pro endokrinologické poruchy včetně měření hladiny glukózy, testů funkce štítné žlázy, vápníku, hořčíku atd.

Jaká je prognóza u jedince postiženého KSS? Prognóza se liší u každého jedince s KSS v závislosti na závažnosti příznaků. KSS je pomalu progresivní onemocnění.

Pro Doteky připravila Marta Zemanová

HAF

Služební plemena psů pro handicapované (4. část)

Knírač je učenlivý a oddaný společník

Předchůdci těchto známých a hojně využívaných služebních psů byli patrně vyšlechtěni na dobytčích farmách v Německu již v 15. století, nesporně patřili do skupiny hrubosrstých pinčů. Podle některých vědců z nich vznikl střední knírač, ze kterého se o pár století později vyvinuli jejich malí a velcí jmenovci. Byli to tzv. stájoví psi, kteří pozorně hlídali koně a hubili nežádoucí hlodavce, hlavně krysy, potkany a myši, kteří ve stájích ničili zásoby ovsa. Knírači měli pro tuto práci takřka ideální předpoklady díky hrubé srsti a hustým vousům okolo čenichu, které je chránily před pokousáním. Museli také plnit úlohu hlídacího psa, protože krádeže koní byly na denním pořádku. Byli také velmi ceněni za svou

milou povahu a přilnavost ke svému pánovi i jeho rodině a jejich obliba pochopitelně velmi vzrostla. Dlouhou dobu se však pinčové a knírači nerozlišovali, jediným označením pro tyto psy byl pouze hrubosrstý pinč. Cílený chov středního knírače začal v 19. století, kdy na jeho utváření do dnešní podoby se kromě vybraných hrubosrstých pinčů přičinili také černí němečtí pudlové a šedí volšpicové. K vyšlechtění malého knírače použili chovatelé vybraných jedinců středního knírače, opičího pinče a malé rasy hladkosrstého pinče. Ve středověku však existovali i robustní pinčové, kteří vznikli zřejmě křížením původních hrubosrstých pinčů s jihoruským ovčákem, který se do Evropy dostal s Mongoly. V průběhu dalšího vývoje, směřujícího do podoby dnešního velkého knírače, byl tento obří pinč křížen s belgickým psím plemenem bouvier des Flanders a s německou dogou. Velký knírač byl jako samostatné plemeno uznán až po založení speciálního klubu mnichovských kníračů v roce 1910 a malý knírač se k nim připojil do roku 1917, kdy se definitivně oddělili od pinčů ve třech velikostních typech. Malý knírač dorůstá výšky 30–36 cm v kohoutku a dosahuje váhy od 4,5 do 8 kg. Střední knírač měří v kohoutku 45–50 cm a jeho váha se pohybuje v rozmezí 12 až 20 kg. Největším z nich je velký knírač, silný a mohutný pes s výškou až 70 cm v kohoutku a hmotností více než 40 kg. Kromě těchto tří uvedených velikostních typů známe také celkem čtyři barevné rázy kníračů, a to tzv. pepř a sůl, dále černý, černostříbřitý a bílý.

Zvláště malý knírač je vynikající kamarád s neutichajícím smyslem pro humor a neúnavný kašpárek. Rovněž pro děti je výborným přítelem, neboť se ochotně podílí na každé dětské hře.

Na cizí osoby všichni knírači pohlíží s nedůvěrou a nevidí důvod se s nimi přátelit, pokud to nevyžaduje jejich pán. Jsou to nepodplatitelní hlídači a ideální společníci pro seniory i osamělé lidi. Knírač se učí velmi snadno a rychle, není třeba cviky zbytečně opakovat, pamatuje si cvik celý život. Střední i velký knírač se hodí na všechny druhy speciálního výcviku. Dodnes je ochoten neúnavně pracovat při služebním i sportovním výcviku, úspěšně skládá zkoušky lavinové a záchranářské, stejně tak je vynikajícím vodícím psem pro nevidomé. Velmi dobré služby vykonávají také

pro tělesně handicapované osoby jako tzv. balanční nebo doprovodní psi. Malý knírač se uplatňuje i jako signální pes pro neslyšící. Knírači se dožívají přibližně 14 let, ale ani jedinci ve věku kolem 17 let nejsou výjimkou!

Péče o srst kníračů vyžaduje pravidelnou úpravu tzv. trimováním (vyškubáváním chlupů speciálním nástrojem) a stříhem. Kníračům se po celá desetiletí kupírovaly uši. Dnes se tento bolestivý zákrok již neprovádí a ponechává se ucho nekupírované, tj. klopené, což vyžaduje pravidelnou péči o ucho, vyškubávání chloupků ze zvukovodů a čištění zevních zvukovodů.

Zdeněk Sedláček

INFORMACE

Střípky z historie kompenzačních pomůcek

Sluchadla – 2. část

Uhlíková sluchadla

Zvratem ve vývoji sluchadel je elektronika. V roce 1880 získali Clarke a Foster patent na elektrickou pomůcku, která „napomáhala hluchým, aby slyšeli“, využívala kostního vedení a nedochovaly se o ní žádné podrobnosti.

V USA se Alexander Graham Bell (1847–1922) snažil sestrojít pomůcku na zviditelňování řeči pro svou neslyšící snoubenku, což se mu nepodařilo, ale vynalezl telefon.

První elektrické sluchadlo sestrojil v roce 1892 spojením uhlíkového mikrofону, baterie a sluchátka dr. Ferdinand Alt ve Vídni. (Pravděpodobně byl vyroben jen jeden kus.)

Podobné sluchadlo patentoval v roce 1895 Bertram Thornton (1856–1913), lékař z Azylu pro hluchoněmé v Anglii. Stolní přístroj využíval uhlíkový mikrofón a elektrodynamické sluchátko. Byl to první skupinový zesilovač pro nedoslýchavé (mohlo být připojeno několik sluchátek).

O zavedení sluchadel s uhlíkovým mikrofónem do praxe se zasloužil asi nejvíce Miller Reese Hutchinson (1876–1944), který je patentoval v roce 1899. V Alabamě v USA

založil firmu Acouphone, která prodávala stolní sluchadlo Acoulalion za tehdy horentních 400 dolarů. Přenosný model sluchadla Acousticon byl vyroben v roce 1902.

Uhlíkové sluchadlo patentoval v roce 1902 i Charles W. Harper.

Pro anglickou královnu Alexandru bylo k její korunovací v roce 1902 vyrobeno sluchadlo s mikrofonom s uhlíkovými granulemi.

Konečně se dostáváme k firmě, jejíž název mnozí znáte: OTICON. Tuto firmu založil v roce 1904 dánský podnikatel Hans Demant, který měl nedoslýchavou ženu. Zaujalo ho Hutchinsovo sluchadlo Acousticon a získal výhradní zastoupení pro Dánsko. Pod vedením syna Williama Demanta firma prodávala sluchadla ve Skandinávii i v Petrohradě. Od roku 1940 firma, po problémech s dovozem z USA v době války, začala vyrábět vlastní sluchadla.

V roce 1910 začala vyrábět sluchadla německá firma SIEMENS, kterou založil ohluchlý dělostřelecký důstojník Werner von Siemens v roce 1847. V letech 1904 až 1925 vyrábělo sluchadla s uhlíkovým mikrofonom několik desítek firem. První uhlíková sluchadla zesilovala asi o 15 dB, ta poslední již asi o 35 dB.

Elektronková sluchadla

Vynález elektronky schopné zesilovat – triody – v roce 1906 způsobil zvrát.

V roce 1920 patentoval v USA Earl Charles Hanson sluchadlo s elektronkou pod názvem Vactuphone.

V roce 1923 začala elektronkové sluchadlo vyrábět firma MARCONI v Anglii. Představte si – sluchadlo bylo v kufříku a vážilo asi 12 kg.

Patrně firma AMPLIVOX z Anglie vyráběla první skutečně přenosné elektronkové sluchadlo vážící „pouhých“ 1,5 kg.

V roce 1932 Hugo Lieber ze společnosti SONOTONE přichází s prvním elektronkovým sluchadlem s kostním vedením.

Asi od roku 1936 se začínají vyrábět elektronková sluchadla se zesílením i pro těžší ztráty sluchu.

V letech 1938–1941 přešli na výrobu elektronkových sluchadel prakticky všichni výrobci sluchadel uhlíkových, vzniká i mnoho firem nových.

Firmy vyrábějící sluchadla od roku 1938: ACOUSTICON, RADIOER, UNEX, VACOLITE (1938); OTARION, PARAVOX, SONOTONE (1939); BELTONE, CLERTONE, GEM, SOLO-PAK (1940); AUROPHONE, WESTERN ELEKTRIC, ALLADIN (1941); GOLDENTONE, ZENITH (1942); DANA VOX (1943); MICRINIC, NATIONAL (1946); BERNAFON, MICROTONE, VIENNATONE (1947); REXTON (1954); WIDEX (1956).

V roce 1945 se objevil takzvaný monopak od firmy BELTONE, ve kterém byla elektronika i baterie (katodová a anodová) v jedné krabičce (což bylo do této doby zvlášť).

Díky miniaturizaci elektronek a lepším bateriím se v poválečném období vyráběla sluchadla již poměrně dobře přenosná.

Brýlová sluchadla

Myšlenka spojit sluchadlo s brýlemi byla již v době neelektrických sluchadel, znovu se vynořuje v éře sluchadel uhlíkových. První elektronkové brýlové sluchadlo vyrobila anglická firma AMPLIVOX v roce 1954, dánská firma DANA VOX o rok později a v roce 1956 firma OTICON.

Tranzistorová sluchadla

První sluchadla osazená germaniovými tranzistory se objevují v roce 1952. (Tranzistorový rozhlasový přijímač je na trhu až v roce 1954.) V roce 1957 bylo ve sluchadlech použito i tranzistorů křemíkových.

V prvních tranzistorových sluchadlech konstruktéři nechávali pro potlačení šumu elektronky. Těmto sluchadlům se říkalo hybridní (smíšená). První celotranzistorové sluchadlo uvedla na trh v roce 1953 americká firma MICROTONE. První závěsné sluchadlo bylo od firmy DANA VOX v roce 1957. Další byla firma WIDEX v roce 1960 a OTICON v roce 1962. Firmy NICHOLS & CLARK a DAHLBERG kolem roku 1959 začínají vyrábět první sluchadlo do boltce (díky vývoji nových baterií).

Prvním sluchadlem s integrovaným obvodem bylo závěsné sluchadlo ARCADIA americké firmy ZENITH, uvedené na trh v roce 1964. Následuje se stejným integrovaným obvodem o rok později firma DANA VOX. Rok 1969 byl rokem prvního závěsného sluchadla se směrovým mikrofonem od západoněmecké firmy WILCO. V roce 1972 vyvíjejí

Donald Causey a Daniel Graupe sluchadlo s potlačením šumů a hluků okolí a tedy se zvýrazněním mluvené řeči. V roce 1983 WIDEX přichází se sluchadlem AUDILENS sériově vyráběným, které se vešlo do prohlubinky ušního boltce, a patentkou se k němu připínala individuálně zhotovená tvarovka. V roce 1988 vyvinula švýcarská firma GFELLER AG – BERNAFON první programovatelné sluchadlo. U nás bylo asi nejznámějším sluchadlem sluchadlo QUATTRO Q8 firmy WIDEX, také prodávané od roku 1988. Firma DANA-VOX roku 1992 představila závěsné sluchadlo s číslicovým vyklíčováním akustické zpětné vazby. Sluchadlo GENIUS bylo první, které (skoro) vůbec nepískalo... První závěsné sluchadlo s rádiovým přenosem uvedla firma PHONIC EAR roku 1994. Ve sluchadle byl vedle běžného mikrofonu i přijímač, který zachycoval signál z mikrofonu učitele, vysílaný malou rádiovou vysílačkou.

Digitální sluchadla

A první přenosné digitální sluchadlo? Bylo předváděno ve Spojených státech firmou AUDITONE v roce 1983, prodávat se začalo až v roce 1987 firmou NICOLET v USA (sluchadlo PHOENIX).

Firma OTICON v roce 1995 předvedla plně digitální závěsné sluchadlo JUMP-1, vyrábět se však začalo až v roce 1996 pod názvem DIGIFOCUS. Ve stejném roce uvedla na trh v závěsném provedení i v provedení do zvukovodu sluchadlo SENSO firma WIDEX.

Následovaly firmy BERNAFON, DANA-VOX, PHILIPS a SIEMENS.

Mikrofon

Zde bych se omezila jen na vyjmenování typů mikrofonů. První mikrofon byl sestaven v roce 1861, dalším byl Bellův elektrodynamický mikrofon. Následoval Hughesův uhlíkový mikrofon, potom byl objeven mikrofon krystalový, dále mikrofon magnetodynamický, keramický, takzvaný elektretový a posledním užitečným vynálezem pro kvalitu poslechu je mikrofon směrový. Pro zájemce o podrobnosti nebude jistě problémem vyhledat si je ve výše zmiňované knize Jaroslava Hrubého.

*Jana Kašparová
terénní sociální pracovnice Praha*

OSOBNOSTI ZE SVĚTA

HLUCHOSLEPÝCH

Alexandr Meshcheryakov (1923–1974)

V těchto Dotecích bychom Vám rádi představili jednu z významných ruských osobností, které se zasloužily o rozvoj vzdělání hluchoslepých v tehdeším Sovětském svazu.

Alexandr Meshcheryakov se narodil v Rjazanské gubernii v roce 1923. Po druhé světové válce studoval psychologii na univerzitě v Moskvě. Od roku 1952 pracoval v Ústavu pro rehabilitaci nevidomých a v roce 1961 se zde stal vedoucím skupiny pro výchovu hluchoslepých. Během svého působení v ústavu se zasloužil zejména o rozvoj Sokolyanského práce.

Meshcheryakov patří mezi psychology tzv. sociohistorické školy, která byla ve velké míře ovlivněna filozofií Karla Marxe a jeho teorií zvanou „teorie lidské aktivity“. Aktivita zde neznamena pouhou činnost na základě pasivního přijímání vnějších podnětů a objektů, ale aktivní podílení se na vytváření vnějších objektů, které člověk zároveň používá. Znamená to, že základem lidské aktivity je spolupráce a komunikace. Vzdělávání hluchoslepých dětí je tak založeno na výuce základních činností nutných k běžnému životu člověka.

Jak se však může dítě se ztrátou obou smyslů stát z pasivního příjemce podnětů aktivním spolutvůrcem vnějších věcí? Podle Meshcheryakova je důležité, aby se děti nejdříve začaly učit běžným denním činností. Nejde však pouze o mechanické používání předmětů. Důležité je, aby všechny činnosti vnímaly jako prostředek uspokojení základních potřeb. Děti se nejdříve seznamují s primárními gesty na základě nějaké činnosti (např. gesto zvednutí ruky je spojeno s oblékáním kabátu). Tato primární gesta se pak dávají do širšího kontextu (obléká si kabát, protože jde ven) a dále do kontextu v rámci komunikačních dovedností. Primární gesta jsou doplňována psaním písmen do rukou.

Aktivita je podle Meshcheryakova také základem mentálního rozvoje dítěte. Jakmile se dítě naučí uspokojovat své základní potřeby, probudí se v něm potřeba uspokojovat

další potřeby, jako je např. vzdělávání. Role učitele je zde vést děti k samostatnosti. Pokud by děti zůstaly závislé na pomoci ostatních, nemají potřebu rozvíjet své schopnosti ani komunikaci.

Zajímavým aspektem jeho metod práce je význam řeči. Na rozdíl od jiných teorií, kde je jazyk důležitý prvek pro rozvoj myšlení dítěte, chápe Meshcheryakov jazyk pouze jako jednu z mnoha sociálně významných aktivit v životě člověka. Dítě se činností učí v určitém sledu, který vede až k vytvoření „plnohodnotné lidské bytosti“. Teprve tehdy, pokud se dítě naučí základním pravidlům chování a porozumí jím, může být zahájena výuka jazyka a vzdělávání.

Podle Meshcheryakovova není hlavním cílem „teorie aktivity“ nahradit chybějící smysly dítěte, ale „vnést“ dítě do sociálního prostředí. Z tohoto pohledu pak jakémukoliv hluchoslepému dítěti nic nebrání vstoupit do vztahu s ostatními.

Jeho metody práce byly později často předmětem diskuzí a kritiky, zejména kvůli jeho pohledu na význam řeči. Přesto však jeho teorie přinesla zajímavé postřehy a pohledy na práci s dětmi s hluchoslepotou.

*Pro Dotečky připravila
Lenka Veverková*

ZE SVĚTA

Hluchoslepá Norka Berit Øieová uběhla newyorský maratón

Následující komentář napsaný hluchoslepu Norkou Berit R. Øieovou dává nahlédnout do jejích vnitřních pocitů spojených s během newyorského maratónu v listopadu 2010.

Konečně nastal den, kdy jsem se mohla proběhnout po ulicích a mostech New Yorku. To bylo 7. listopadu 2010, můj vůbec první maratón v životě. Byla jsem velmi rozrušená. Bylo slunečno, 4 stupně Celsia a foukal studený vítr. Bylo nezbytné udržet se v teple vhodným oblečením a též

konzumovat dostatečné množství tekutin a živin během závodu. Spolu s mými dvěma společníky (z Norska a z USA) bylo celkové množství účastníků letošního maratónu 44 829. Jsem šťastná, že jsem dosáhla času 6 hodin 23 minut, i když původní cíl jsem měla do pěti hodin. Ale když všechno kolem je nové a neznámé, člověk se musí připravit na cokoliv, co přijde. A že přišlo!

Nebyla jsem schopna pít studenou vodu, kterou podávali na trati. Má norská společnice Anita mě násilím krmila po uběhnutí asi 23 km, protože viděla, jak jsem unavená. Nedovolila mi udělat další krok, dokud se nenapiji vody a nesním banán. A ono to účinkovalo! Když běhávám, mám obvykle okolo sebe společníky, což mi pomáhá udržovat pozornost pomocí společného rytmu našich nohou a paží. Ale během tohoto závodu Anita náhle zmizela. Jeff, můj společník z Ameriky, se o ni spolu se mnou strachoval. Asi po 10 km se Anita bohudíky znovu objevila. Přibližně 9 km před cílem mi nohy vypověděly službu a musela jsem se zbytek cesty jen dokulhat.

Nebyla jsem první

Před příjezdem do New Yorku jsem myslela, že budu první hluchoslepou, která se zúčastní tohoto maratónu, ale dozvěděla jsem se, že už to učinila přede mnou Maricara Marquesová, původem z Filipín, v roce 1999. Její čas byl 6 hodin 30 minut. Nyní je občankou USA a pracuje v Centru Heleny Kellerové. Setkaly jsme se v pátek před závodem. Řekla mi, že tehdy měla bolavé koleno. Je to impozantní dáma a provozuje mnoho aktivit. Má Usherův syndrom typu 1, vrozenou hluchotu spolu s retinitis pigmentosa (dědičným onemocněním sítnice). Co je na nás, běžcích s postižením, během maratónu zvláštního, je to, že máme žlutá trička s nápisem „Achilles International“. Když to vidí diváci, aplaudují nám, což nám dává hřejivý pocit zvláště za takového studeného dne. Závod se běžel pěti newyorskými okrsky. Start byl na Staten Islandu s prvním mostem, Verassano Bridge, 4 km dlouhým. Tento most má dvě úrovně, s elitními běžci v dolním patře a s ostatními nahoře. Bylo to fantastické. Odtud jsme běželi do Brooklynu a nato do Queensu. V okamžiku, kdy jsme se dostali na Queensbridge, urazili jsme 23 km od startu. Dále jsme

běželi Bronxem a konečně nás trasa přivedla na Manhattan. Přes kolik mostů jsme proběhli, tak to nevím? Kéž bych měla tlumočníka, to by byla třešnička na dortu!

Úvahy o potřebě tlumočníka

Chtěla bych se na tomto místě zamyslet nad tím, že jsem během závodu neměla žádného tlumočníka. Když provádíte takovouto mnohahodinovou aktivitu, přihodí se mnohé. Za prvé, vstávala jsem v sobotu o půl páté, abych se připravila na závod – oblečení a další vybavení. Následovala cesta autobusem do místa startu a čekání několik hodin, než start začne mezi 9–10 hod. Každý v autobuse musí být běžec, takže moji tlumočníci by mě nemohli doprovázet. Naštěstí jsem si mohla vypůjčit tlumočníka od mého hluchoslepého přítele z Norska, Haralda Vika, který se závodu rovněž účastnil. Jeho tlumočník mi pomohl s interview a popisováním prostředí před zahájením. Potom nastal běh samotný, během kterého jsem byla odkázána na milost mých společníků. Oni udělali všechno proto, abych doběhla závod a zakusila jeho atmosféru. Používali haptické signály pro úsměvy a aplaus diváků a dotazy, zda nepotřebuji na toaletu. Jelikož ani jeden z nich neovládal taktilní jazyk, nemohla jsem být v sociálním kontaktu s ostatními běžci a běžkyněmi.

Jedna z mých otázek na tlumočníka po skončení závodu byla, zda bylo na trati také tolik diváků jako při startu. Nemohla jsem vidět ony 2 miliony diváků přihlížejících na trati, kteří tradičně běžcům aplaudují. Odvětil, že ano, byly tam davy, tak jak se očekávalo. Uvědomila jsem si, že to přesně odpovídá mým poznatkům při mém omezeném vidění a slyšení. Zažít 2 miliony lidí podél 42 km dlouhé trati bylo pro mě hodně působivé. Po závodě jsem požádala Haralda Vika, aby mi vysvětlil některé věci, které se děly během závodu na trati, a které jsem pochopila díky dobremu tlumočení.

Přání do budoucna

Jak už z mých zamyšlení výše vyplývá, je důležité mít tlumočníka běžícího zároveň s vámi. Protože on je schopen vám interpretovat, co se děje kolem vás, a komunikovat s vámi během závodu. Je tolik milých lidí kolem vás, mnoh-

dy jsem však přišla zkrátka, protože jsem nebyla schopna zachytit, co bylo řečeno. Když běžím, nemohu požívat svá sluchadla nebo kochleární implantát. Zkoušela jsem běhat se sluchadly, ale můj sluch je bohužel příliš slabý. Doufám, že v budoucnu se zúčastní více tlumočnicků, kteří nám zprostředkují události ať už během celého závodu nebo z jeho částí. Chtěla bych zdůraznit, že je drahé vzít si do zahraničí tlumočnický tým, aby se zúčastnili závodů nebo jen na turistiku. Když cestuji, musím zaplatit veškeré náklady za sebe i za tlumočnický tým.

Na závěr pár informací o Berit

Berit Rasmussen Øieová se narodila se sluchovou ztrátou a mluvit se naučila ve čtyřech letech. Zrakové postižení se u ní objevilo v 18 letech po úrazu. O několik let později jí byl diagnostikován Usherův syndrom typu 2. Berit má v současné době těžké zrakové postižení se zhoršujícím se sluchovým postižením. Nedávno jí byl voperován kochleární implantát. Berit je vdaná a má dvě děti. Získala magisterský titul ve společenských vědách se zaměřením na tělesnou výchovu. Berit dříve pracovala jako poradkyně v severní části Norska, nyní se věnuje vlastnímu byznysu ve firmě Active Deafblind! Ltd.

*Z časopisu Deafblind Review přeložil
Hanuš Jelínek*

SPOLEČENSKÁ KRONIKA

JUBILEA

V prvním čtvrtletí roku 2012 oslaví svá životní jubilea tito členové nebo klienti o.s. LORM:

40 – Jan Pavlíček, Veverská Bítýška

50 – Jaroslava Navarová, Chomutov

50 – Josef Macík, Přerov

60 – Libuše Vytáčková, Prosiměřice

70 – Vítězslav Kryl, Havířov–Podlesí
82 – Maria Höferová, Praha 6
83 – Bohumil Volf, Bohumín–Záblatí
85 – Marie Bartoňová, Křenovice
85 – Emilie Svobodová, Chrastava
87 – Marie Shonová, Praha 5
88 – Vlasta Maňhalová, Praha 5
88 – Anna Vondrušková, Chlumeck nad Cidlinou
88 – Věra Weberová, Liberec
89 – Růžena Čermáková, Praha 5
90 – Božena Hotovcová, Liberec
90 – Jaroslava Kociánová, Chlumeck nad Cidlinou

ZÁLIBY

LÉČIVÉ A AROMATICKÉ BYLINY

Co je to maracuja?

Zejména v našich supermarketech je k dostání mnoho druhů cizokrajného ovoce. Mezi nimi se objevují i plody zvané maracuja, což jsou sraštělé bobule fialové barvy, vyplněné množstvím semen obalených žlutavou dužinou (arilem), které se po rozkrojení vyjídají lžičkou. Šťáva těchto bobulí je silně aromatická, sladkokyselé chuti a velice příjemná. Tyto plody se sklízí z popínavé liány mučenky, příbuzné známé pokojové květiny.

Mučenka čtyřhranná (latinsky *Passiflora quadrangularis*), nazývaná též obrovská a pod lidovým označením královská granadilla, pochází pravděpodobně z tropických oblastí Brazílie. Patří mezi pnoucí tropické liány a s pomocí úponků se pne do výšky až 50 m. Má silné čtyřhranné křídlaté stonky. Nejzajímavější na této rostlině je však velice nápadný, až 12 cm velký květ. Barva květu je nejčastěji červenofialová s velkou pakorunkou, která se skládá z mnoha fialových a bíle příčně pruhovaných nitek. Mučenka čtyř-

hranná může kvést i růžové, výjimečně též bíle. Listy mohou být až 25 cm dlouhé a 18 cm široké. Zpravidla jsou ale menší, zato jedlé plody mohou za optimálních podmínek dosahovat délky až 35 cm a hmotnosti až 2 kg.

Mezi nejrozšířenější druhy s jedlými plody patří rovněž mučenka purpurová (latinsky *Passiflora edulis*), původem taktéž ze slunné Brazílie. Listy má trojlaločné, pilovité a lesklé. Květy s barevnou korunkou jsou velké asi 4–6 cm. Plody jsou mnohem menší, mají tvar slepičích vajec (velikosti asi 5–10 cm), purpurovou nebo modrou barvu a jsou hladké a lesklé.

Tyto rostliny byly objeveny španělskými katolickými misionáři, kteří je pojmenovali podle květů připomínajících nástroje k ukřižování Krista. Patří mezi mučenky, které dnes odborníci dělí do tří kategorií, celkem je dosud známo přes 500 druhů. Z tohoto počtu pouze asi 30 lze považovat za ovocné druhy. V mnoha vyšlechtěných odrůdách se dnes pro výtečné plody převážně pěstují například v Indii, Austrálii, na Srí Lance, v Jižní Americe, v Africe i v Kalifornii. Nedo zralé plody můžeme nechat dozrát v pokojové teplotě, dozralé pak skladujeme v chladu. Patří mezi vynikající druhy stolního ovoce a lze z nich připravit i sirupy, koktejly, zmrzliny či bonbony. Největší význam však plody mučenky mají při zpracování na šťávy, neboť jejich výrazná chuť a vůně umožňují dochucování jiných, často chuťově mdlých ovocných šťáv. Dužina i šťáva z maracuji osvěžuje, povzbuzuje trávicí soustavu a má mírný zklidňující účinek. Nejvýrazněji však maracuja pomáhá při léčbě anémie (chudokrevnosti), a to díky vysokému obsahu železa, ale i vitamínu C, který ulehčuje jeho vstřebávání. Želatinová dužina a dokonce i maracujové džusy mají projímavý účinek a chrání výstelku střev. Plody maracuji jsou pro své uklidňující účinky rovněž vhodné pro nervově labilní jedince.

Mnohé další druhy jsou vyhledávanými léčivými bylinami, které jsou odedávna ceněny původními indiánskými kmeny. Nejčastěji je to mučenka pletní (latinsky *Passiflora incarnata*), jejímž předmětem sběru je hlavně kvetoucí nať, která obsahuje vědecky prozkoumané látky. Mučenka pletní působí na nervový systém, neboť je vynikajícím uklidňujícím prostředkem. Uklidňuje a tlumí zejména pocity úzkosti a psychického napětí, zlepšuje a prohlubuje spánek.

Používá se při neklidu, špatném usínání, hemoroidech, kožních problémech, migréně, křečovitém astmatu, bolestech spojených s menstruací, při podrážděnosti a strachu. Dále je možno ji použít při bolestech nervového původu, při hysterii a potížích při růstu zubů. Výtažek z této rostliny je součástí bylinného přípravku Novo-Passit, který odstraňuje strach a psychické napětí a uvolňuje kosterní svalstvo.

Řada druhů těchto tropických a subtropických rostlin se též pěstuje pro okrasu, v našich klimatických podmínkách většinou v květináčích. Již za dob našich babiček a prababiček bývala mučenka běžnou a velice dekorativní pokojovou květinou. I když má své kouzlo coby okrasná rostlina, hlavním důvodem jejího pěstování jsou i nadále její chutné plody.

Zdeněk Sedláček

Z LITERÁRNÍ ČINNOSTI HLUCHOSLEPÝCH LORMÁKŮ

Majda – fenečka z psího útulku

V roce 1998 otevřeli v Chomutově psí útulek a já z pouhé zvědavosti si ho šla prohlédnout. Neměla jsem v úmyslu nějakého chlupáče adoptovat, ale člověk míní, pejsek mění. Procházela jsem s takovou mladou zaměstnankyní útulek, ona nadšeně u každého kotce vyprávěla o svých svěřencích a bylo patrné, že má psy ráda. Přišla jsem do míst, kde byly fenky, a najednou se to stalo. Malá černá fenka, kříženec špice s voříškem, spustila takový vítací štěkot, jako kdybych si už konečně pro ni přišla. Průvodkyně, do té doby milá a vstřícná, se na mě podívala a spustila: „To se nestydíte, dát fenku do útulku a jít se s klidným svědomím na ní koukat? Myslíte, že Vás nepoznala? Jen se podívejte, jak vyvádí!“ A fenka skutečně jen přeskočit drátěnou ohradu a když jí slečna vypustila, vítala mě jako svou paničku. A já neměla to srdce dát ji zpátky do klece. Tím vzniklo naše přátelství, které trvá dodnes, a já jsem nikdy nelitovala, že u mě Majda našla domov. Majda si udělala úspěšně canisterapeutické zkoušky a ještě donedávna jsme chodily za dětmi z dět-

ského domova a za starými lidmi do stacionáře rozdávat radost. Jenže i pejsek stárne a Majdě bylo v létě 15 let, málo vidí i slyší, takže jsme na tom stejně. Co Majda umí, je odhadnout charakter lidí. Sotva si čumáčkem přivoní, už ví, jestli je to kamarád nebo bude lépe ho nechat běžet. Když poprvé přijela z LORMu Olinka, Majda přivoněla, začala vrtět ocáskem a označila Olinku jako kamarádku. A já jí věřím.

Pavla Sykáčková

Dárek z lásky

Malý dárek v ruce mám,
když před tvůj pokoj přicházím.
Na dveře lehce zaťukám...
Leckdo smál by se
mým nesnázím.

Zvolna dveře otvírám,
pak ze sebe vypravím,
že malou drobnost pro tě mám,
zda přijmeš ji?
Moc tě prosím...

Ten malý Míša plyšový
snad ti, dívko, napoví,
co ve mém srdci ukrývám
a o čem váhám
zda říct mám.

Nevím, jestli vyslovit,
že už nevím kudy kam,
nechci tobě ublížit...
Pravdou je,
že rád tě mám.

Řekni, kterou cestou jít,
řekni, kudy se teď dát?
Zda přebrodit řeku strun,
či proplout
tónů vodopád.

Bude-li to přání tvé
a budeš-li o to stát,
mé srdce je navždy tvé
rád budu ti
své verše psát...

Však máš-li hocha jiného,
nebudu ti v cestě stát.
Snad dovolíš mi alespoň,
bych mohl být
tvůj kamarád.

Václav Fišer

VZKAZY MOUDRÝCH

**Je třeba často větší odvahy k tomu svůj názor
změnit, než za ním pevně stát.**

Christian Friedrich Hebbel
(18. března 1813 – 13. prosince 1863)
německý básník a dramatik

RECEPTY

Což takhle dát si malý teplý předkrm (zákrm, pokrm...)?

Také v posledním letošním čísle si společně připravíme něco dobrého k snědku pro zpestření dlouhých zimních dnů, pro pohoštění návštěv, pro uchláhlení malého hladu, pro potěšení těla i ducha. Naladění už jsme dostatečně, možná už i dostatečně vyhládlí, tak žádné otálení a hrrr na vaření!

Připravíme si na pár porciček:

25 dkg tvrdého sýru Eidam 30% v celku (čím méně procent tuku, tím snadnější strouhání) • 1–2 celá vejce • cca 10 dkg měkkého salámu (např. gothaje, nejlépe nářez) • kečup • veku (nejlépe krájenou již z obchodu)

Jednoduché a ani ne příliš drahé, že ano. Nyní sýr nahrubo nastrouháme do misky, přidáme vejčka a promícháme. Hmota by měla být hustější, nestékavá, není-li tomu tak, přihodíme ještě trochu sýru a opět promícháme. Uchopíme krajíček veku, na který položíme kolečko salámu, může být samozřejmě i rukou krájený jakýkoliv tvar, ať už silnější nebo průhledný až do Brna. Potřeme či pokapeme jej mírně kečupem, na závalu není ostrý, a lžící navršíme sýrovo-vejčkový maglajs ve výši ne více než 1 centimetr. Povrch toustu pěkně srovnáme do souvislé vrstvy, klidně i prstem, a položíme na nevymazaný plech, na který můžeme i nemusíme předtím dát papír na pečení. A tak postupujeme stále dokola, dokud nám stačí suroviny nebo místo na pekáči. Samozřejmě neklademe večky těsně vedle sebe, aby se během pečení neslepily. Dostáváme se pomalu do finále – plech vložíme do předem vyhřáté trouby na cca 200–230 stupňů a dobrotou necháme na pár minut zapéct. Jakmile je na povrchu toustu sýrová krusta nelepivá, naopak pěkně celistvá a nafouknutá, barvy zlatavě okrové, je vyhráno, mňamka jest hotova! Po naservírování na talířek lze ozdobit a dochutit kolečky cibule, okurky, kouskem papriky, rajčete... Ale jak sami poznáte, není nutno, neb samo o sobě je sousto chutno. Pojídáme teplé, ale dá se sníst i za studena nebo následně rozehráté v mikrovlnce.

Křupavou dobrou chuť Vám přeje

*Zdena Jelínková
metodička o.s. LORM*

SMYSLŮPLNÉ VÁNOCE

LORM

SPOLEČNOST PRO HLUCHOSLEPÉ
SOCIETY FOR THE DEAFBLIND

ZABALTE LETOŠNÍ VÁNOČNÍ
DÁRKY SE ZAVŘENÝMA OČIMA

KLIENTI LORMU JE BALÍ V ŠERU NEBO
VE TMĚ. MAŠLE PAK MAJÍ RŮZNÉ TVARY,
ALE OBDAROVANÍ VĚDÍ, ŽE DÁRKY BYLY
BALENY S LÁSKOU. S LÁSKOU, KTERÁ ŽIJE
CELÝ ROK VE TMĚ A V TICHU. VNÍMEJTE
PROTO VÁNOČNÍ DÁRKY VŠEMI SMYSLY.

Smysluplné Vánoce přeje o.s. LORM a jeho klienti

Pomáhejte hluchoslepým s námi

odesláním dárcovské sms ve tvaru

DMS LORM na číslo **87 777**

sbírkový účet: **43-8709380297/0100**

Cena DMS je 30 Kč, o.s. LORM obdrží 27 Kč. Více na www.darcovskasms.cz.

www.lorm.cz

DOTEKY. Bulletin o.s. LORM, Zima, číslo 69. Vychází čtvrtletně.

Vydává: o.s. LORM – Společnost pro hluchoslepy, Zborovská 62, 150 00 Praha 5.

Vychází ve zvětšeném černotisku, v Braillově písmu a jako zvuková nahrávka na CD-ROMu.

Sponzorství je vítáno a za sponzorské dary předem děkujeme.

Naše bankovní spojení: Komerční banka Praha Smíchov, číslo účtu: 19-1451940207/0100.

Šéfredaktor: Zdeněk Sedláček, Chlum 13, 264 01 Sedlčany, zdsedlacekdoteky@seznam.cz.

Redakční rada: Zdeněk Sedláček (šéfredaktor), Zdena Jelínková (metodička),

Mgr. Petra Zimermanová (ředitelka).

Za o.s. LORM: Mgr. Petra Zimermanová, Zborovská 62, 150 00 Praha 5, tel: 257 325 478

Grafická úprava: Michal Vondráček, Tomáš Zach

Sazba a tisk: Fastr typo-tisk, Nad Budánkami II./13, Praha 5

Náklad: 140 černotiskových výtisků

Tisk a distribuce bodové a zvukové verze: Knihovna a tiskárna pro nevidomé K. E. Macana, Ve Smečkách 15, 110 00 Praha 1, tel: 222210492, 222211523. Každé nové číslo zvukové nahrávky se zasílá na novém CD-ROMu. Distributorovi se vrací zpět pouze prázdný poštovní obal na slepecký tisk pro zaslání nového čísla Doteků na adresu KTN, která je vytištěná na štítku z druhé strany.

Osoby s hluchoslepotou a se zrakovým handicapem odebírají bulletin Doteky zdarma v rámci informačního servisu, který je součástí jejich sociální rehabilitace. Celoroční příspěvek pro členy o.s. LORM včetně distribuce činí 50 Kč. V elektronické podobě je bulletin Doteky bezplatně zasílán na odbory sociální a zdravotní péče. Doteky v elektronické verzi jsou zasílány všem zájemcům zdarma. Ostatní zájemci z řad veřejnosti (fyzické nebo právnické osoby), kteří mají zájem o specifické formáty (zvětšený černotisk, Braillovo písmo, zvuková nahrávka), se z důvodu vysokých výrobních nákladů spolupodílejí finanční částkou: roční předplatné na Doteky ve zvětšeném černotisku činí za čtyři čísla 400 Kč; v Braillově písmu a ve formátu zvukové nahrávky činí roční předplatné za čtyři čísla 800 Kč.

Starší i nová čísla bulletinu Doteky jsou zdarma veřejnosti přístupná na bezbariérových webových stránkách o.s. LORM ve formátech HTML, doc a PDF.

Objednávky přijímá o.s. LORM, Zborovská 62, 150 00 Praha 5, email: admin@lorm.cz. Časopis je rozesílán na základě objednávky členům o.s. LORM a ostatním osobám a organizacím, včetně povinných výtisků. Na <http://www.lorm.cz/cs/doteky/> je k dispozici elektronická objednávka i ve formátu k vytištění.

Zaslané rukopisy, kresby a fotografie se archivují a vracejí pouze na vyžádání odesílatele.

Uzávěrka příspěvků do čísla 70 (Jaro 2012) je 15. 2. 2012.

Doteky vychází s pomocí nadačního příspěvku Nadačního fondu Českého rozhlasu ze sbírky Světluška. Tento projekt je realizován za podpory Nadace OKD. DĚKUJEME.

o.s. LORM

Zborovská 62

150 00 Praha 5

tel: 257 314 012

tel/fax: 257 325 478

REGISTRACE MINISTERSTVA

KULTURY ČR č. E 11000